

Neakivaizdinis VILNIUS

Vilniaus H₂O
Nuo šaltinio iki baseino

Ungurių sostinė?
Pokalbis su mokslininku

Eik ir gaudyk
Pasaulis baloje

2025 vasara

Nr. 26

• **Spalvotieji
šaltiniai**
(p. 7)

• **Šaltinis
Filharmonijoje**
(p. 8)

• **A. Goštauto
gatvė**
(p. 10)

• **„Puskalnis“**
(p. 14)

• **„Amerikankė“**
(p. 14)

• **Dominikonų
vienuolyno kiemas**
(p. 16)

• **Balsio ežero
unguriai**
(p. 18)

• **Parkrun Vingyje**
(p. 24)

• **Baseinas
Žirmūnų
gimnazijoje**
(p. 31)

• **Balsių mitologinis
parkas**
(p. 34)

• **Antavilių
vandens stotis**
(p. 40)

VANDUO – šio vasaros numerio tema.

Miesto globėjas šv. Kristoforas brenda per vandenį. Gulbė lipa iš vandens japoniškame sode Šnipiškėse. Atostogautojai šoka ant dviračių ir skaičiuoja gaivinančius miesto šaltinius rubrikoje „Vieta“. Šaltinio fragmentą galima rasti net Filharmonijoje. Darbo voverės ruošiasi į darbą ir galbūt pravažiuoja A. Goštauto gatve palei Nerį. Apie ją, gatvę, pasakojame rubrikoje „Vienos gatvės istorija“. Prieš porą šimtmečių čia virė Lukiškių uosto gyvenimas. Dabar ji – penkių tiltų gatvė.

Kai mieste palyja, atspindžių ieškantis fotografas medžioja senų gatvių duobelėse susikaupusias balas – apie tai pasakoja „Kadre“. O jei poilsiausite prie Balsių ežero, žinokite, kad jį labai mėgsta unguriai. Su šias gudrias žuvis tyrinėjančiu mokslininku kalbamės „Vilnietyje“.

Žiemos maudynių mėgėja rašo, kaip rado joms pamainą vasarą ir pasidavė bėgimo tėkmei Vingio parke – atsiverskite „Atvirumus“. Garsių plaukikų šeimoje augusi autorė apžvelgia įdomius Vilniaus baseinus „Baseinų istorijose“. O jei vasarą

norisi tik upių ir ežerų, prašom – tarp Neries ir Balsių ežero įsitaisiusiame Balsių rajone gyvenanti rašytoja „Rakurse“ atskleidžia ir jo mitologines paslaptis.

Vilnietis Karoliniškėse pripildo stiklinę vandens iš čiaupo, atitekėjęs iš Bukčių vandenvietės. Miesto vandens kelią sekame rubrikoje „Vilnius žalias“.

Uždarę biurų, mokslo įstaigų, namų duris, po darbų keliaujame pasėdėti kavinėse. „Skonyje“ skaičiavome tas, kuriose patiriame pikniko prie vandens jausmą.

Vilniuje apie vandenį kalba „Vandens nešėjo“ skulptūra – nuo jos pradėję, daugiau nuorodų rasite „Maršrute“.

O jeigu vanduo būtų muziejaus eksponatas? „Vilniaus meduoliuose“ tyrinėjame geologinius Vilnios sluoksnius. Rubrikoje „Atraskite patys“ ieškome Turniškių hidroelektrinės pėdsakų. „Pulse“ teka renginių srovė. Kelionė per žurnalą baigiasi komiksu – statome plaustą per Nerį.

Eime, paplaukiosim per vasaros miestą!

Dviračiu ieškant miesto šaltinių

Arnas Šarkūnas
Tekstas ir nuotraukos

Šaltiniai, kaip ir upės bei ežerai, yra svarbūs miesto raidai – nors ir netampa natūralia užuovėja nuo priešų ir net gali stabdyti plėtrą, tačiau tiekia geriamąjį vandenį miestiečiams. Vilnius garsėjo šaltiniais, tačiau dabar atgaivą karštomis vasaros dienomis teikia vos keletas jų. Leiskimės į vasarišką šių vandenų medžioklę!

Vingrių šaltiniai

Pažinti Vilniaus šaltinius itin patogų sėdus ant dviračio. Pasikinkęs transporto priemonę, padedančią vasarą geriau naršyti sostinę, pirma stabteliu prie miestiečių troškulį iki pat 1914 metų malšinusių Vingrių šaltinių. Anksčiau jie tekėjo upeliu, aplink kūrėsi gatvės, formuodamos dabartinį senamiesčio gatvių tinklą. Dabar čia vanduo čiurlena atviru kanalu skvere, o atgaivina nebent šalta kava. Įsitaisęs ant suoliuko matau, kaip čia pat iš šlaito srūva vanduo, teka spirale, dingsta žemių gelmėje.

Už Vilniaus šaltinius turėtume dėkoti paskutiniam ledynmečiui. Atgal į šiaurę traukiantis ledyno liežuviams ir aižėjant šimtus metrų siekiančioms ledo sienoms, ledynų tirpsmo vanduo formavo kalvynus ir atvėrė itin vandeningus tarpmoreninius žemės sluoksnius.

Spalvotieji šaltiniai ištisą dieną turi spalvą! Netoliese, ►
manoma, buvo didžiulis Viršupio dvaras.

Dvarčionių šaltinio vanduo, sako vilniečiai, itin skanus.

6

Vandenį vilniečiams tiekė ir Aušros vartų bei Žiupronių šaltiniai.

Geografė Nijolė Balčiūnienė sako, kad šiuo atžvilgiu Vilnius – išskirtinis: „Čia susiformavo ypatingas reljefas su eroziniais raguvynais ir kraštovaizdis, kurio neturi joks kitas Europos vidutinių platumų miestas. Vilniaus reljefo išskirtinumas – 100 metrų santykinis aukščių skirtumas nedidelėje teritorijoje ir gana arti paviršiaus esantys požeminiai vandenys. Todėl iš visur su didžiule jėga tryško vandenys, Neries ir Vilnios slėnių šlaitų šaltiniai beveik penkis šimtmečius girdė miestėlėnus.“

Kur?

Tarp Vingrių g. 5 ir 11 namų

Kur?

Kūdrų parkas

Žiupronių šaltiniai

Vandenį vilniečiams tiekė ir Aušros vartų bei Žiupronių šaltiniai, tačiau dabar galima rasti tik pastarųjų likučių. Su vėjeliu nusileidęs stačia Onos Šimaitės gatve ir žvalgydamasis jų matau tik iš žemės besiveržusio šaltinio paliktas žymes.

Žiupronių šaltiniai, vardą gavę dėl į Žiupronių miestelį vedusio vieškelio, oficialiuose dokumentuose paminėti dar 1534 metais, kai jų vandenį leista naudoti miestiečiams. Šaltiniai buvo svarbūs ir Paplaujos, kuri, galima sakyti, tapo pirmuoju pramoniniu Vilniaus rajonu, plėtrai. O dabar randu tik gaiva karštomis vasaros dienomis džiuginančius tvenkinius.

Sluškų slėnio šaltinis

Toliau – Maironio gatve ir Trispalvės alėja link Antakalnio šaltinių. Palei Nerį mindamas dviratininkams pritaikyta Sluškų gatve vos nepravažiuoju nedidelio japoniško Tyrosios širdies (jap. *Sei Shin En*) sodo. Iki jo iš Kalnų parko atiteka dar XVIII amžiuje minimas Slušų slėnio šaltinis.

Šio sodo idėja gimė su Japonija savo kūrybą ir gyvenimą surišusiai dailininkei Daliai Dokšaitėi. Ji šioje Antakalnio dalyje praleido kone visą gyvenimą ir, pamena, augo lyg kaime – medinių namų ir žalumos apsuptyje: „Tai buvo labai šaltiniuota vieta. Prie Slušų rūmų tyvuliavo tvenkiniai, o šioje vietoje, kai buvau maža, tekėjo nemažas upelis. Vienąkart prasiveržęs vanduo užliejo Neries krantinėje stovėjusį namą.“

Medinius pastatus keičiant betoniniams, statant Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklą ir už jos esančioje teritorijoje šeiminkaujant kariškiams, po žeme buvo slepiami upeliai, ant jų tiesiamos gatvės.

Pro medinius vartelius patekęs į sodą pasijuntu kaip gamtos oazėje – riogsantys dideli akmenys, žemaūgiai augalai ir dailiai čiurlenantis upelis. O aukštyn kylantis takelis tiesiog kviečia palypėti ir apsižvalgyti. Tuomet netrikdo ir Tado Kosciuškos gatve zujantys automobiliai. Galiausiai atsipučiu dengtoje pavėsinėje ir įsiklausau į vandens čiurlenimą. Lyg pati geriausia meditacija.

Kur?

Šalia Slušų g. 7 namo

Spalvotieji šaltiniai

Net nepastebiu, kaip pradingsta gera valanda. Laikas keliauti tolyn. Kaip sako N. Balčiūnienė, anksčiau į užmiesčio rezidencijas keliaujantys didikai vos galėdavo prajoti pro Antakalnyje sruvenusius upelius. Jų ne taip seniai teritorijoje tarp Slušų rūmų ir VGTU inžinerijos licėjaus tekėjo net šeši.

Vilniuje jau tris dešimtmečius sekmadieniais žygius smalsuoliams vedanti ir panašiai tiek laiko Antakalnyje gyvenanti geografė girdėjo senuosius gyventojus kalbant apie šalia Neries telkšojusius nuo Šveicarijos, Lyglaukių ir Sapieginės erozinių kalvynų atitekančių šaltinių suformuotus tvenkinius. Tokius didelius, kad juose maudėsi žmonės. Dabar tvenkinius maitinę šaltiniai nuseko ar paslėpti po žeme.

Vasariškam vėjui švilpiant pro ausis kelias išsišakoja. Kairėje – iki šių dienų išlikusi natūrali ir sunkiai prieinama šaltiniuota pelkė. Aliuviniu mišku vadinamame lėkštame Neries terasos šlaite gausiai srūva gruntinio vandens srovelės ir giliai įsigrauzęs maždaug 100 metrų ilgio upelis.

Pavažiavus dar toliau – gilios erozinės griovos ir takelis link Neries. Palikęs dviratį leidžiuosi žemyn į medžių tankmę ir malonią gaivą. Iš vieno šlaito sruvena vanduo, vėliau prie jo jungiasi dar viena srovelė, tada – dar kita... Tai – gamtinių požėrių ypač vertingi Spalvotieji šaltiniai.

„Tokį pavadinimą šie šaltiniai gavo dėl to, kad upelių dugno smėlis ir akmenys pasipuošę molio plytos spalva – vandenyje netirpstančių geležies junginių nuosėdomis. Tai viena didžiausių požeminių versmių visame Vilniuje ir neįkainojama gamtos vertybė, kurią būtina išsaugoti“, – neabejoja geografė ir priduria,

kad prieš penkiolika metų vandenį čia buvo galima semti kibirais.

Kur?

Šalia Antakalnio g. 138 pastato

Dvarčionių šaltinis

Norėdamas atsistoti į eilutę prie geriamojo šaltinio vandens, dabar minu link Dvarčionių šaltinio. Atstumas iki jo – kaip iki jau minėto japoniško sodo. Tik daugiau gaivos nuo miško. Draugai pasakojo, kad kartais tenka palūkėti, kol koks dėdulė buteliais užpildys savo automobilio bagažinę.

Bet ar tikrai šis vanduo saugus gerti? 2024 metais atlikti keliolikos šaltinių hidrocheminiai ir mikrobiologiniai tyrimai. Pagal bendruosius cheminius rodiklius visų šaltinių vandens kokybė – pakankamai gera. Tiesa, tik dviejuose šaltiniuose – Spalvotuosiuose ir

Žvėryno – neaptikta žmogui kenksmingų bakterijų. Tačiau ir šių šaltinių vandens bet kurią akimirką gali tapti bakteriologiškai nesaugūs.

Kur?

Plytinės g., prie „Miško užieigos“

Kairėnų šaltinis

Dar keli kilometrai ir pasiekiu Kairėnų šaltinį. Jis – šaltiniuotoje didžiausio šalyje Vilniaus universiteto Botanikos sodo teritorijoje.

Anksčiau šaltinis suko XIX amžiaus viduryje įrengto vandens malūno ratą, o dabar maitina net dvylikos tvenkinių sistemą. Pačios versmės ištyškimo vieta išgrįsta ir apdėta akmenimis, o vandens tėkmė suformavo upeliuką.

Kur?

Kairėnų g. 43

Filharmonijoje atidengta viena iš septynių rastų Vingrių šaltinių atšakų. Kitos – nukreiptos į vamzdyną.

Verkių šaltinis

Pasitaikė itin gražus vakaras, tad nusprendžiu pasivažinėti ir po šiaurinius mikrorajonus. Mindamas link Jeruzalės dar vieno šaltinio ieškau miške, kuriame vingiuoja Vilniaus Kalvarių Kryžiaus kelias.

Šaltinio vanduo, anot legendų, turi gydomųjų savybių, todėl jį nuolat semia maldininkai. Jei ir nepagydysi, tai bent atgaivinsi.

Kur?

Kalvarių Kryžiaus kelias

Pasislėpę šaltiniai

Vilniuje gausu ir mažesnių, neišvaizdžių, uždengtų ar tik po stipresnių liūčių pasirodančių šaltinių. Vienas tokių – Bernardinų sode trykštantis šaltinis Minutė.

Turbūt neįprasčiausia vieta šaltiniui – Lietuvos nacionalinės filharmonijos vyrų tualetas. Per remontą išardžius grindis buvo rastos net kelios iš Vingrių šaltinių atitekančios vandens atšakos.

Labai šaltiniuota anksčiau buvo ir Žvėryno šiaurinė dalis. Čia tekėjo ir nedidelis Šaltupio upelis, kuris XVII amžiuje buvo patvenktas ir panaudotas sukti Žvėryno malūno ratui. Išliko malūno pastatas (Latvių g. 64) ir tvenkiniai, tačiau šaltinis apie save mena tik nedidele išdžiūvusią vaga.

Žvėryne tekėjęs šaltinis – puikus įrodymas, kad šaltiniai Vilniuje nėra amžini. Kaip aiškina Jurga Arustienė, Lietuvos geologijos tarnybos Hidrogeologijos ir ekogeologijos skyriaus

Verkių šaltinis dėl gilių griovų kiek primena spalvotuosius šaltinius.

9

patarėja, šaltinių dingimą gali nulemti gamtinės priežastys arba žmogaus veikla.

„Dėl to, kad žmogus reguliuoja ir kitaip keičia natūralų požeminio vandens srautą, atskirose teritorijose šaltiniai gali ir išnykti. Tokia veikla ir tai, kad vandens srautas gilesniuose sluoksniuose randa silpną vietą dengiančiame sluoksnyje, gali lemti ir naujų šaltinių atsiradimą. Pavyzdžiui, po Vingio parko pėsčiųjų tiltu (Žvėryno pusėje) buvo atsivėręs šaltinėlis, vanduo jame kunkuliavo, o po kelerių metų versmė išnyko.“ Tiesa, Vingio parke, gilioje griovoje, rasite neišnykusį saugomo gamtos paveldo objekto statusą turintį šaltinį.

Goštauto gatve pro penkis tiltus

Rasa Pangonytė-Račiukaitė
Medilės Šiaulytės iliustracijos

10

Paneriu vingiuojanti A. Goštauto gatvė visada buvo miesto planuotojų ir vizionierių taikiklyje. Jų idėjos, eksperimentai, skirtingos santvarkos ir laikmečiai atsispindi greta tekančios Neries vandenyje.

Vieno iš Pirmojo Lietuvos Statuto rengėjų, Vilniaus vaivados ir LDK kanclerio Alberto Goštauto vardu pavadinta gatvė įrėmina istorinį Vilniaus priemiestį – Lukiškes. Čia nuo XV amžiaus gyveno totoriai, saugoję miestą iš vakarų pusės. Tokia gatvė, kokią matome dabar, suformuota tik sovietmečiu, tačiau tai netrukdo jai būti įdomiai.

Pasirinkimų gatvė

2,5 km ilgio gatvę galima įveikti keliais būdais: plaukiant upe, minant dviratį pakrante, einant pėsčiomis, važiuojant automobiliu, arba apžiūrėti iš toliau, judant dešiniuoju Neries krantu.

Pasirinkimų daug, bet vilniečiai paprastai renkasi automobilį. Nenuostabu: kam teko kairiąją gatvės pusę įveikti atkarpą nuo Geležinio Vilko tilto iki Gedimino prospekto, atsimins tą jausmą, lyg pakliuvus į spąstus: šaligatvio nėra, perėjos atkarpoje tarp Baltojo ir Žvėryno tilto – taip pat.

Šios gatvės atkarpos nemėgsta ir vietiniai. Prie Baltojo tilto, Mokslininkų namuose, gyvenantis istorikas ir rašytojas Eimantas Gudas prisipažįsta: „Kartais Goštauto gatve einu į operą. Jeigu einu į Seimą, savo mėgstamą restoraną „Submarinas“ arba Žvėryną, kur su draugais smagu pasivaikščioti, renkuosi Gedimino prospektą.“ Tiesa, pėsčiųjų negausi gatvė jam atrodo labai tinkama pabėgioti ramų vakarą.

Goštauto gatvės gaudesys susilieja su Neries tėkme. ►

Gatvė prie upės

„Nemėgstu vaikščioti palei upę, nebent į svečius užsukę draugai priverčia“, – prisipažįsta E. Gudas. Iš tiesų, Neris dabartiniam miestiečiui svarbi kaip rekreacinis elementas, bet grįžę bent pora šimtmečių atgal, pamatytume kitokį vaizdą. Prie vandens buvo įsikūrusios prieplaukos. Laivais ir valtimis į Vilnių iš Prūsijos atkeliavo druska, geležis, silkė ir vynos. Iš Lukiškių uosto Karaliaučiaus ir Kauno link judėjo mediena, malkos ir javai. Upė buvo svarbi daržininkystė besivertusiems vietiniams totoriams, jos vanduo naudotas odos apdirbimo dirbtuvėse.

Upė papildydavo ir prie Šv. apaštaly Jokūbo ir Pilypo bažnyčios įsikūrusių brolių dominikonų išdą. Vienuoliai turėjo keltą, kuriuo keldavo į

dešinį Neries krantą. Žinant, kad kelis šimtus metų per upę buvo tik vienas, 1536 metais pastatytas Žalioasis tiltas, ši paslauga turėjo būti labai populiari.

Įdomu, kad ties dabartine A. Goštauto gatve atsirado ir antrasis tiltas mieste – Žvėryno. Metalinis tiltas akmenines kojas į vandenį sumerkė 1905–1907 metais.

Šiuo metu A. Goštauto gatvėje yra penki tiltai. Ji prasideda sulig Žalioju tiltu, o pirmu numeriu pažymėtame mažiausiame ir seniausiame pastate dabar įsikūręs Vytauto Kasiulio dailės muziejus. XX amžiaus pradžioje šį sklypą įsigijo ir namą kultūrai puoselėti pastatė Vilniaus mokslo bičiulių draugija. Apjuostas judrios gatvės, dauboje likęs pastatas dabar atrodo lyg klasės nepritapėlis.

Mokslininkų namų kiemelis primena senus, žalius Romos kiemus.

Vizionierių gatvė

A. Goštauto gatvei, iki 1990-ųjų vadintai K. Požėlos vardu, sovietmečiu buvo numatyta reikšmingas vaidmuo: čia turėjo būti suformuotas naujo miesto kvartalo – Naujamiesčio – centras.

Šioje miesto dalyje buvo planuota pastatyti vienuolika mokslo institutų ir tiek pat daugiabučių jų darbuotojams. Vis dėlto 7-ajame dešimtmetyje pastatyti vos keli institutai. Jie be pėdsakų sunaikino totorių kapines, 1951 metais uždarytą medinę totorių mečetę ir ištrynė senųjų Lukiškių gatvelių tinklą.

1961 metais pastatytas Miestų statybos projektavimo institutas (namo numeris – 8) vadinamas ankstyvojo sovietinio modernizmo pavyzdžiu. Originaliausia interjero dalis – puscilindrio formos stiklo blokelių laiptinė ir sraigtiniai laiptai, puikiai išsilaikę iki šių dienų. Po Nepriklausomybės atkūrimo čia atsidarė amerikietiško stiliaus maistu bei originaliu interjeru garsėjęs restoranas „Ritos slėptuvė“. Slėptuvę seniai pakeitė „Alaus namai“, bet vyresni vilniečiai iki šiol užuodžia picų ir amerikietiškų blynelių kvapą.

Vyresni vilniečiai 3 ir 4 numeriais pažymėtą namą iki šiol vadina „amerikanke“.

Gatvė figūroja ir šių dienų vizionierių planuose. Buvusios šv. Jokūbo ligoninės teritorijoje rekonstruojamuose pastatuose kuriasi ugdymo įstaigos bei viešbučiai; buvusį mokslo institutų kvartalą planuojama perstatyti ir paversti ministerijų kvartalu.

Ambicingų permainų laukia ir XXI amžiaus pradžioje gatvės gale pradėto formuoti „Verslo trikampio“ teritorijos. Projektuotojų planuose – ir uostas Neries krantinėje.

Kultūros ir KGB darbuotojų namai

Grandiozinių sovietų valdžios užmojų simboliu ir gatvės akcentu galima vadinti 1951 metais iškilusius socialistinio realizmo stiliaus Mokslininkų namus.

Daugiabutį, skirtą akademiniam elitui, suprojektavo italų kilmės Leningrado (dab. Peterburgas) architektas Džovanis Rippa. Name su ampyro stiliaus bokštu buvo numatyti erdvūs, 160–190 kv. m butai su atskiru įėjimu ir kambariu tarnaitėi (tuo metu gyvenamojo ploto norma žmogui Vilniuje buvo 6,2 kv. m, o privatus samdomas darbas laikytas nelegaliu).

Butų apdailai naudoti gipso lipdiniai, ąžuolo parketas ir prašmatnūs tapetai. Namo koridoriuose buvo įrengtos šiukšlių šachtos, skoningai faneruoti lifantai, o vidiniame kieme – želdynai su fontanu ir teniso kortai.

Vėliau dauguma butų buvo sudalinti, tačiau keletas išlaikė savo originalų planą iki šių dienų. Erdviame, 180 kv. m bute su puikiai išlikusia apdaila aštuonerius metus gyvena ir istorikas E. Gudas. Vilnietis, save vadinantis didmiesčio žmogumi, sako, kad gatvės triukšmas jam nė kiek nekliudo, o po laimais, Vašingtono skvere, almantis fontanas maloniai primena lietu.

Jis išnaudoja ir vidinio kiemelio privalumus: šiltuoju metų laiku mėgsta skaityti ant suoliuko prie gėlynų paversto buvusio fontano, aktyviai naudojasi ir teniso kortais.

„Puskalnis“ lyg ore pakibęs
pilkapis, lyg skruzdėlynas.

„Man čia labai jauku, nenorėčiau keltis niekur kitur“, – sako istorikas ir priduria, kad ši gatvė jam patinka visais metų laikais, o labiausiai – vėlyvą vasaros vakarą, kai vaikštinėja šiluma besidžiaugiantys miestiečiai.

Pastačius Mokslininkų namus, gatvėje vienas po kito iškilo ir kiti gyvenamieji daugiaaukščiai. Priešais „Žalgirio“ jaunimo stadioną, kurio vietoje stovi dabartiniai Seimo rūmai, 1954 metais išdygo puošnus geležinkeliečių šeimoms skirtas daugiabutis. Pasakojama, kad jį statė vokiečių belaisviai po karo.

Po kelerių metų netoli Žaliojo tilto buvo pastatytas meno kūrėjams skirtas namas. Pirmame pastato aukšte atidarytas dviejų kino salių teatras „Planeta“, dabartinė „Skalvija“. Už jo nutįso nestandartinės statybos namas, kuriame sumanyta apgyvendinti iš emigracijos, daugiausia Lotynų ir Pietų Amerikos, į „socialistinį rojų“ parviliotus tautiečius. Vyresni vilniečiai 3 ir 4 numeriais pažymėtą

namą iki šiol vadina „amerikanke“, bet istorikas E. Gudas sako, kad namui tinka ir „KGB“ pavadinimas. Esą kas trečiame bute čia gyveno KGB darbuotojas, o repatriantų butuose buvo įrengta pasiklausymo aparatūra.

Šį adresą iki šiol žino muzikos mylėtojai: nuo 1994 metų čia veikia muzikos įrašų parduotuvė.

Dažniau judantys A. Goštauto gatvę prie „amerikankėje“ įsikūrusio dviračių salono „Ponas dviratis“ mato gulintį borderkolį. Tai – Trolis, trylikametis salono įkūrėjo Igno Lasausko šuo. Penkiolika metų čia dirbantis vilnietis pastebi, kad ši gatvės dalis pasikeitė minimaliai, o tarp Žaliojo ir Baltojo tiltų vis dar nėra dviračių tako.

Gatvę I. Lasauskas vadina jungiamąja – vilniečiai ja kažkur eina ar važiuoja, todėl ir pusrūsyje įsikūrusio salono darbuotojai pro langą paprastai mato tik automobilius, maisto kurjerius ir vieną kitą praeivį.

Meniška gatvė

2009-iais, Vilniui tapus Europos kultūros sostine (VEKS), A. Goštauto gatvėje atsirado dvi skulptūros. Ties 8 namu pastatytas Mindaugo Navako „Dviaukštis“ – skulptūra-pastatas, į kurį galima įeiti. Menas traukia meną – 8 namo viduje, hole, perpus su meno galerija veikia kavinė „Art Cafe“.

Einant krantine galima apžiūrėti kitą VEKS palikimą – puikiai aplinkoje užsimaskavusį Roberto Antinio „Puskalnį“.

Po tiltais kybo plieninės menininko Kunoto Vildžiūno skulptūros. Gatvės gale, šalia dviejų identiškų verslo centrų pastatų, stovi ryškiaspalviai skulptoriaus Tado Gutausko „Dvyniai“.

Nepriklausomybės kovų liudininkė

Pro Parlamento rūmus einanti A. Goštauto gatvė primena apie 1991-ųjų kovas. Kruvinus Sausio 13-osios įvykius primena aplink Seimą

stovėjusių barikadų vietas žymintys akmeniniai stulpai. Memorialinis akmuo prie automobilių stovėjimo aikštelės žymi per 1991 metų rugpjūčio pučą nušauto Alytaus rinktinės savanorio Artūro Sakalausko žūties vietą.

Nereikalingos estakados gatvė

Žaliuoju tiltu prasidėjusi gatvė gale įsiremia į estakadą. Prieš dešimt metų pastatyta estakada turėjo sumažinti automobilių spūstis Geležinio Vilko gatvėje, tačiau automobilių srauto čia nėra, todėl man tai pats patraukliausias kelias sugrįžti į miestą gatvę, kuri svarbi asmeniniame miesto žemėlapyje: 8 numerių pažymėtame name, buvusioje „Veido“ periodikos leidykloje, prieš du dešimtmečius prasidėjo žurnalistinė mano karjera. Po kelerių metų ji nuvedė į stiklinius verslo centrus gatvės gale. Nepaisant to, mano ir A. Goštauto gatvės santykis visada išliko tik dalykinis. Tačiau. Rašydama šį straipsnį, kelis kartus gatvę perėjusi pirmyn atgal ir pamačiusi vykstančius pokyčius, susvyravau: gal mums pavyks užmegzti ir šiltesnius santykius?

Vytauto Kasiulio dailės muziejus. Per Antrąjį pasaulinį karą čia veikė siuvykla.

Kito pasaulio langai

Rimvydas Sinius

16

Kai vaikštau senamiesčio gatvelėmis po lietaus, mano žvilgsnis laksto ir ieško, kur ir nuo ko galima būtų nufotografuoti gražų atspindį. Užėjau į apleisto Vilniaus dominikonų vienuolyno kiemą. Atspindys traukia dėmesį tada, kai yra nelygūs fasadai, trikampiai, bokšteliai, aukščio ir spalvų skirtumai. Šventosios Dvasios (Dominikonų) bažnyčios bokštas buvo nušviestas geltonos vakaro saulės, o vienuolynas liko šešėlyje. Net ir be atspindžio pajutau vietos dinamiką, o atspindys pakelia įspūdį kvadratu.

Kol senamiestyje yra banguotų šaligatvių ir vingiuotų gatvelių, turiu galimybę pagauti įdomius atspindžius, nes balos nedingsta iškart po lietaus. Vandens bala tinkamoje vietoje kaip mažas atradimas – galima padaryti gražų kadrą.

Vandens atspindžiai – tai tartum paralelinio pasaulio langai, kur matyti tie patys pastatai ir augalai, tik šiek tiek kitokio atspalvio. Smagu, kai objektyvo kampas atitinka ir balos atstumą nuo objekto, į kadrą telpa viskas, ko noriu.

Atspindžių kadruose labai svarbus dangaus atspalvis. Vasarą iškart po lietaus dažnai žydrame danguje pasirodo baltų debesėlių. Ir pats lietus būna šviesesnis. Atsiveria visi kvapai – einu, ir kvepia liepos, atsiskleidžia visas miesto žavesys. Fotografijoje randu ramybę, atsipalaidavimą. Tai nėra mano darbas, todėl jis negali tapti rutina – turiu jausti džiaugsmą ne tik ieškodamas atspindžių, stebėdamas, fiksuodamas, bet ir dalyvaudamas gamtos procesuose.

Teko ne kartą judrioje gatvėje laukti, kol mašinų srautas sumažės, ir tada staigiai lėkti prie balos. Kai fotografuoju atspindžius, fotoaparato objektyvas turi būti prie pat balos, vos už kelių metrų. Būna, pritupiu, nufotografavęs atsistoju, o žmonės priėję žiūri į balą – ką aš joje radau? Kiti paprašo pamokyti taip fotografuoti, tad ne kartą rodžiau, kaip viskas vyksta. Pamokau ir turistus, nes tai ir miesto reklama – neseniai taip fotografavome Katedrą.

Tokio tipo fotografija reikalauja ištisai vaikščioti pėsčiomis. Kuo daugiau nueisi – tuo daugiau nufotografuos. Pastebiu, kad daug geriau fotografuoti, kai vaikštau vienas, nes tada tampa pastabesnis.

Žmonių nedažnai aplankomas Dominikonų vienuolyno kiemas gali būti įdomesnis už pastatų fasadą.

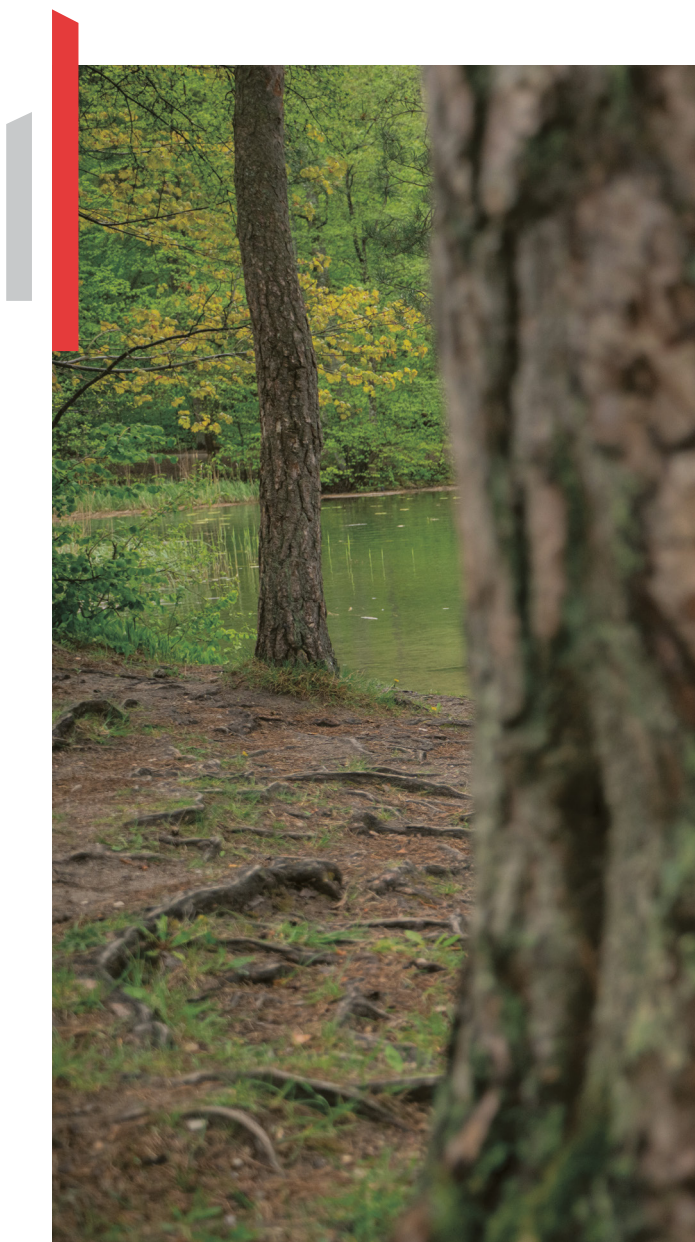
Ungurių miestas

Rugilė Audenienė

Vidos Jonušytės nuotraukos

18

Vasaros vakaras po darbų. Degalinėje apsirūpinę kava, lekiame pro Panerių dvarą link pamėgto Neries vingio. Kautiasi audra. Pirmieji žaibai sublyksi vos užmetus meškeres. Temsta, į skėtį virš žvejybinių kėdučių vis arčiau kala lašai. Murmančioje upėje kažkas švysteli – ungurys! Audrai apimus, stovyklavietėje įsižiebia laužas, kiti žvejai ateina pasilabinti. Čia atvažiuoja ir mokslininkas Justas Dainys, dirbantis Gamtos tyrimų centro Žuvų ekologijos laboratorijoje. Paryčiais jis veža pagautus ungurius į laboratoriją, įdeda jiems siūstuvus, tikėdamasis, kad gudrieji gyviai atskleis savo kelionės paslaptis.

J. Dainys – ir ichtiologas, ir povandeninio Vilniaus fotografas. Tokių nuotraukų pirmiausia prireikė moksliniams pranešimams, o vėliau vandens būtybių ir augalų atvaizdai susikau-pė tinklaraštyje „Water Life“. Baltijos šalyse lietuvis tikriausiai vienintelis visais sezonais profesionaliai fotografuojantis žuvis. Vasarą panėręs į savo mėgstamą skaidrų ir gilų Balsio ežerą, kuriame knibžda ungurių, pasijunta tarsi šviesomis mirgančioje diskotekoje.

Kaip atrodo mokslininko, tyrinėjančio vandens telkinius, darbo diena vasarą?

Moksle dažniausiai diena nesibaigia penktą vakaro. Čia būna tokių klausimų, kad ir užmigti naktį negaliu. Vasara yra mėginių tyrimams rinkimo metas. Aš dirbu su unguriais, rašiau disertaciją apie juos. Sugaudau žuvis paryčiais, tada vežuosi į laboratoriją, paimu mėginius, vėliau juos analizuoju.

Vasara – metas rinkti mėginius tyrimams Balsio ežere, kurį mėgsta unguriai.

Tas žuvis reikia dar ir pagauti meškere?

Ne, dažniausiai ne meškere, moksliniai tyrimai turi savo metodiką. Naudojame reguliuojamą mokslinį elektrožūklės aparatą, kuris nepadaro žalos, tik sutraukia žuvis raumenis. Žuvininkystės tarnyba rudenį tokiu pat gauda atplaukusias neršti lašišas, paima iš jų ikrus, tada lašišas paleidžia atgal.

Teko matyti, kaip tokį procesą stebi Pavilnių parke įsikūrusio darželio vaikai. Tikriausiai ten dirbote ir jūs?

Šalia to darželio yra paskutinė Vilnelės stotis, kur mes paprastai baigiame darbus. Žuvininkystės tarnyba gauda lašišas veisimui, o mes su ekotoksikologais imame jų kraujo mėginius, tiriamo taršos poveikį. Lašišoms įdedame radijo žymeklius – tokie patys *čipai* dedami katėms ir šunims. Jie neperduoda duomenų gyvai, bet pagavęs žuvį antrą kartą, nuskenavęs kodą, matai, ar tai ta pati žuvis. Pernai pažymėjome apie 50 lašių ir šiemet vėl pagavome 4 iš jų. Čia yra daug lašių – paprastai grįžtančiųjų pagauname vos kelis procentus. Toks geras jausmas, kai pažymi lašišą, kitais metais vėl pagauni, matai, kad jai viskas gerai, paaugusi.

Tyrėme ir ungurius, kurie plaukia pro Vilnių.

Labai įdomu! Kartais stebiu, kaip žvejojami unguriai. Tos vasaros naktys prie upės šviečiant jonvabaliams... Daug kas nežino, kad net ir paties Vilniaus telkiniuose yra ungurių.

Povandeninis pasaulis yra nepažintas ir nematomas. Tam, kad jį pamatytum, reikia arba nardyti, arba žvejoti, bet žvejojamas pagauni penkias, septynias – na, dešimt rūšių.

Dažniausiai neriu dieną, kad vandenyje būtų daug šviesos.

Lietuvoje žuvų yra 130 rūšių, jau nekalbant apie kitus vandens gyvūnus, augalus. Iš dalies dėl to ir pradėjau fotografuoti. Lietuva šaltoka šalis nardyti, šviesos irgi ne per daug, bet žuvų yra labai spalvotų, labai įdomių.

O šnekant apie ungurius, prieš šimtą metų tai buvo tipiška Lietuvos žuvis, tada, prieš 60–70 metų, kažkas nutiko ir jų populiacija sumažėjo 99 procentais. Dabar, jeigu telkinį dirbtinai neįžuvintume, ungurių būtų lygiai nulis. Balsio ežeras įžuvintas, tai mano viena mėgstamiausių tyrimų vietų: vanduo skaidrus, patogų dirbti. O tūkstančiai Žeimenos ežeryno baseino ungurių, kurie nusprendžia, kad jau laikas migruoti link Sargasų jūros neršti, praplaukia pro Vilnių. Ar Vilnių galima vadinti ungurių miestu, nežinau, bet jų čia nemažai.

Lašių miestu pavadinti tikrai galėtume!

Vilnius yra viena iš kelių Europos sostinių, kur net mieste galima pamatyti lašišą, šlakį, ir tuo tikrai turėtume labai didžiulį. Rudenį lašišos atplaukia į Vilnelę, žemiau Belmonto užtvankos, vienoje vietoje gali pamatyti neršiant dešimt žuvų, o jų ilgis metras ir daugiau – na, įspūdinga!

O kalbant apie ungurius, kaip jūs jų ieškote? Jie gi tokie paslaptingi, jūdri ir gūdri.

Mūsų vykdomi tyrimai apima ir fundamentalius klausimus, pavyzdžiui, kodėl unguriai plaukia neršti rudenį. Neseniai pasistačiau gaudyklių upėje Vilniuje ir už Vilniaus. Pagautus ungurius parsivežu gyvus į laboratoriją,

J. Dainys skatina pažinti povandeninį miestą. ►

Keliaudami Neris regioninio parko kilpomis vasarą, galite pamatyti, kaip žvejojami unguriai. J. Dainio („Water Life“) nuotr.

22

padarau anesteziją, prapjovęs pilvo sieną, į pilvo ertmę įstatau plastikinį siūstuvą, užsiuvu. Tada upėje išsidėliojau imtuvų stoteles ir matau, koks unguris, kada, koku greičiu praplaukė. Neseniai analizavau duomenis: dešimt ungurių iš 25 užfiksuoti išplaukiantys į Šiaurės jūrą. Tai vėl *fainas* rezultatas, nes visada galvoju, ar gerai operaciją padariau, ar nieko žuviai neatsitiko – bet va vieną Vokietijoje žvejai pagavo, *chebra* parašė, kad labai gerai išoperuota, nesimato net rando.

Nors paprastai, jeigu su unguriu kažkas gali nepasisiekti, tai nepasisieks du kartus – nėra kitaip buvę.

Teisingai rašoma Patriko Svenssono knygoje „Apie ungurius ir žmones“, kad unguris nenori apie save papasakoti?

Taip, labai gera knyga, moksliniai faktai surašyti paprasta kalba. Priklausau vienai iš tarptautinių grupių, dirbančių su europinių

ungurių veisimu, bandome sujungti žinias ir kažkaip *pagimdyti* tą ungurį. Po ilgo laiko buvo apvaisinti ikrai, išsirito lervutės – jos pagyvena daugiausia kelis šimtus dienų. Atrodo, žmonės į Mėnulį nuskrido, o čia žuvies negali išveisti! Niekas pasaulyje nėra matęs neršiančio ungurio.

Vilnius galėtų turėti savo akvariumą. Žalieji ežerai skaidrūs, juose galėtų plaukioti valtys stikliniais dugnais, žmonės stebėtų žuvis, vandens augalus – beje, tie besimaudant kojas *puolantys* ilgastiebiai augalai sukuria buveines, būtinas visiems vandens gyvūnams.

Kaip atrodo nėrimas vasarą? Kokia šviesa, garsai? Kaip pamatyti tą žuvį sraunumose?

Jeigu reikėtų rinktis upę arba ežerą, visada rinkčiausi upę, nes ten srovė, dinamika, veiksmas. Neris labai įdomi upė, bet neskaidri. Užtat Vilnelė skaidri, bet yra duobių, jau reikia daugiau patirties.

Vilnius galėtų turėti savo akvariumą.

Dažniausiai neriu dieną, kad vandenyje būtų daug šviesos. Ežere labai ramu, girdisi tik spragsėjimai, tekšėjimai ir kylantys vandens burbulai. Nardant reikia susikaupti. Pasaulis visiškai kitas. Jeigu raibuliuoja vanduo, kai šviesos spinduliai blyksi, tai atrodo kaip diskoteka. Bet jeigu giliau nusileidi – tie augalų stiebai, kylantys į viršų, kaip miškas.

Unguriai mėgsta sėdėti įsirausę dugne, būna, staiga pamato mane ir šauna tolyn, tik dumblo debesėlis lieka. O lydekas štai kartais galiu net bakstelėti pirštu. Dieną jos neaktyvios.

Mane nustebino jūsų pasakojimas, kad nelengva rasti žuvų fotografijų, tinkamų mokslininkams.

Mūsų laboratorijos vadovas pusiau juokais, pusiau rimtai sakydavo: laboratorija pilna fotografų, bet nė vienos žuvies nuotraukos nėra. Būdavo, rengiu konferencijai pranešimą, nuotraukose, kurias randu, arba negyvos žuvis, arba žvejų mėgėjų rankose. Gamtos fotografija buvo man artima, pabandžiau fotografuoti ir žuvis, paskui liko praktiškai vien tik žuvų fotografija.

Kokios žuvis Vilniaus telkiniams neįprasčiausios? Štai Neryje gyvena ūsorių.

Vilnei būdingos saugomos rūšys – upėtakis, kiršlys, paprastasis kūjagalvis. Balsio ežeras gilus, šaltas, jame – įžuvinta seliavų (nuo ledynmečio užsilikusi rūšis). Prie Verkių dvaro yra ežeriukas, šalia kurio žmonės mėgsta pasivaikščioti. Ten gyvena vijūnai, įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą. Vilnius ir įdomus tuo,

kad vandens telkiniuose gali rasti visko – nuo retų rūšių iki invazinių gyvūnų, pavyzdžiui, iš akvariumo paleistų gupijų.

Galbūt povandeninio pasaulio pažinimas keičia ir mūsų požiūrį į kraštovaizdį?

Taip, nes vien urbanistinis požiūris agresyviai paveikia aplinką. Pavyzdžiui, įsirengdami laivakelį Neryje, rizikuojame, kad nebeliks nei lašišų, nei šlakių ar salačių. Tai gal geriau praplaukti baidare, džiaugtis unikalia upe Europoje? Vasarą nuo Verkių link Nemenčinės plaukiu po sraunumas pasidairyti, kurklių bendrijos baltus žiedelius išskleidžia – tobulas vaizdas. Tiesa, pati Neris įbetonuotomis krantinėmis sukuria savotišką barjerą, tada miesto žmogus pasižiūri: na, blizga tas vanduo, ir nueina. Galbūt priėjimą galime pasidaryti, pavyzdžiui, amfiteatro principu, kad turėtume artimesnį kontaktą su vandeniu?

Ar, ruošiantis prie vandens, aplanko mokslinio nuotykių jausmas?

Dabar jau pradėdau gaudyti ungurius, pirmo karto visada laikiu, įdomu. Migruojančius ungurius gaudome naktį. Jiems reikia kuo bjauresnio oro. Lietus, vėjas, žaibuoja – sėdžiu miške vienas prie upės. Unguris ir brakonieriams patraukli žuvis – įsivaizduokit, pasistato gaudyklę ir per naktį pasigauna mėnesio atlyginimą. Todėl geromis unguriams naktimis ten nori pasėdėti ir brakonieriai. Na, ateina koks kartais paklausti, gal namo jau noriu važiuoti.

Bandau daugiau laiko skirti fotografavimui, nors žuvų fotografija man atrodo nišinis dalykas. Bet ji man patinka dėl matomo rezultato, kuris moksliniame darbe dažnai nėra nei greitas, nei apčiuopiamas.

Pasroviui su *Parkrun* Vingyje

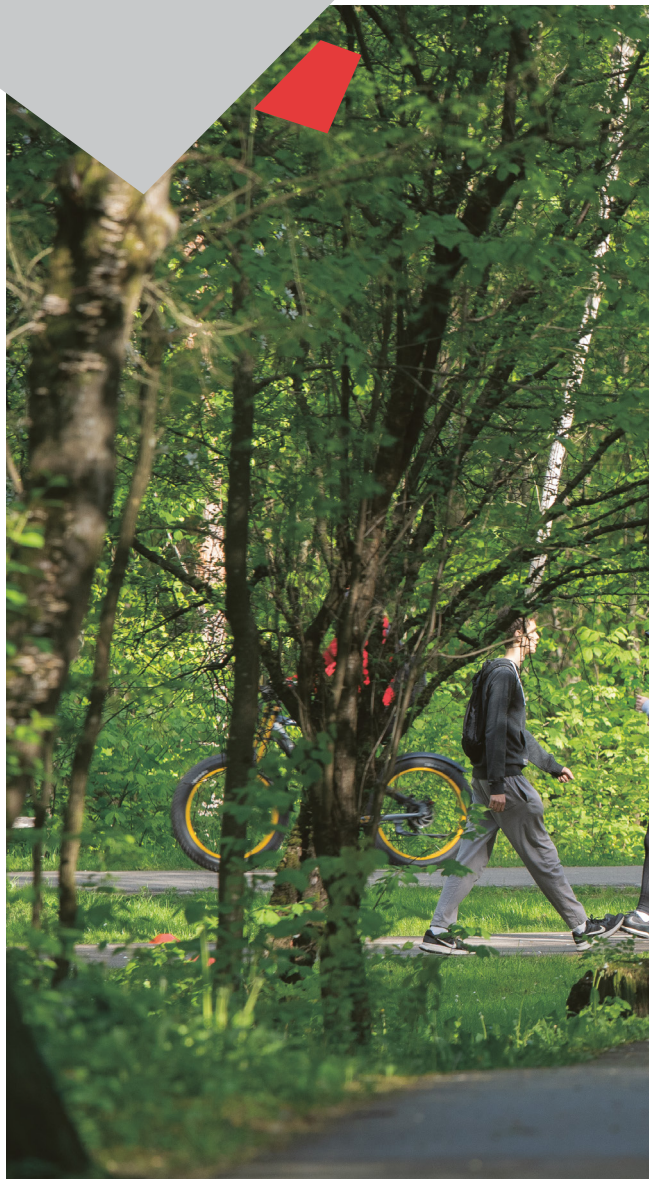
Gintarė Židonė

Vytautės Ribokaitės nuotraukos

24

Vilnius vasarą nepalyginamai lėtesnis. O ankstyvų savaitgalio rytų nuotaika tarsi įšilusiai musei maloniai zvimbiant palei langą mediniu rėmu – saldu, gera, ramu ir jauku. Tik išėjus gatvėn dilgteli širdį – aplink nėra gyvos dvasios. Tik ne Vingio parke!

Pasidžiaugusi žiemos maudynių malonumais aplinkiniuose Vilniaus ežeruose, vasarą ilgiuosi jų gaivos ir skubu į Vingį pamiklinti kojų. Į šią gamtos oazę kiekvieną šeštadienį žvalūs bėgikai iš miesto pakraščių renkasi dar gerokai prieš devynias. M. K. Čiurlionio gatvę pratęsiantis tiltas į Vingio parką veda kalvelėn, ant kurios ieškau užrašo *Parkrun Vingis*. Čia prasideda pirmieji bėgimo, ėjimo trasos metrai.

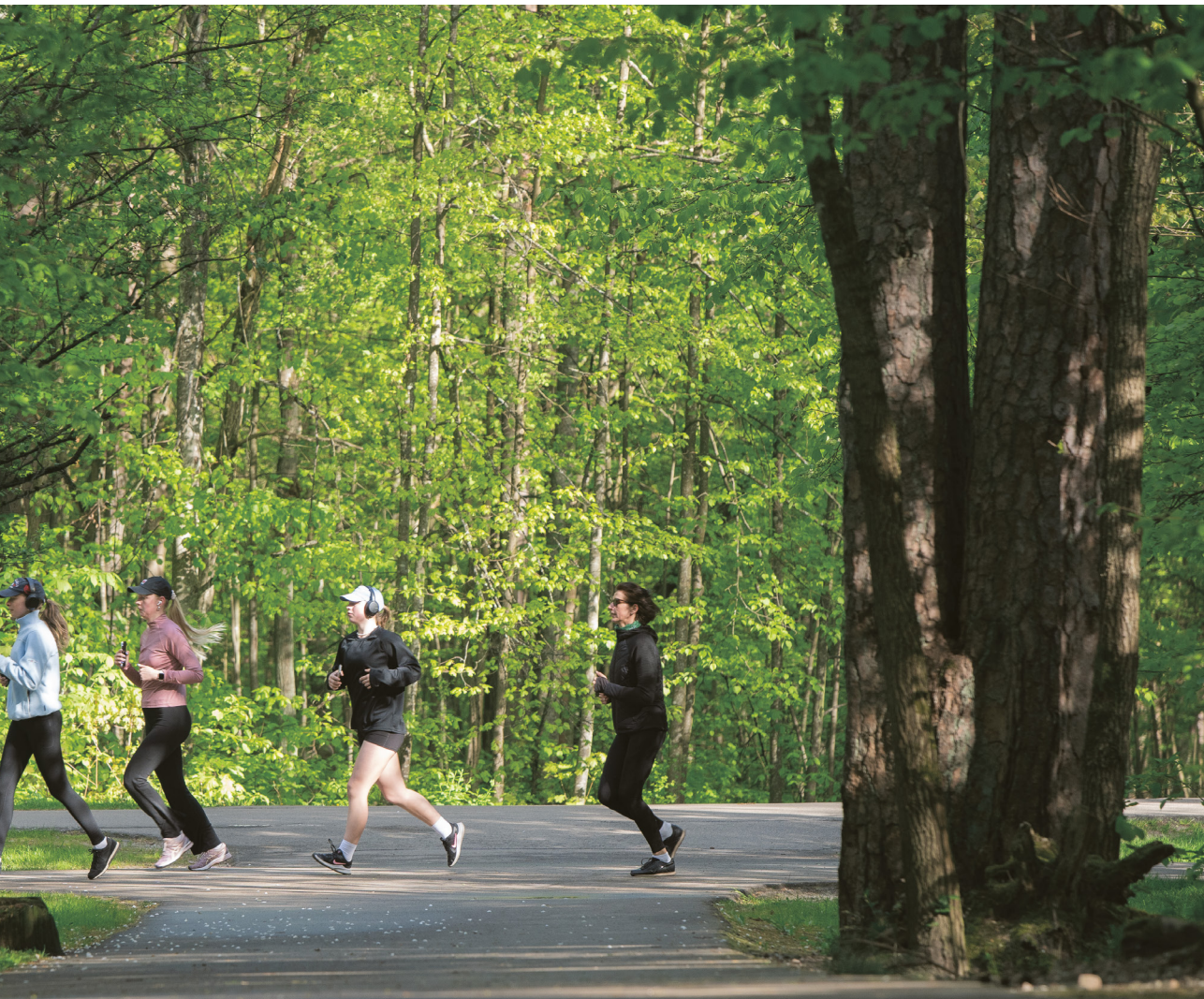

Bėgti gali visi

Prieš bėgimą net nesitreniruoju, nes, kaip sako vienas iš *Parkrun Vingis* įkūrėjų Viaslavas Kutyrkinas, renginyje laukiamas kiekvienas, neabejingas judėjimo kultūrai. Visus priėjusius šis žmogus pasitiks plačiai šypsodamasis ir maloniai priimdamas į *Parkrun Vingis* šeimą.

Tai kas tas *Parkrun*? Kassavaitinė 5 km bėgimo iniciatyva, išplitusi po miestų parkus jau 22 pasaulio valstybėse. Lietuva prisijungė 2024 metų rudenį, tad *Parkrun Vingis* netrukus švęs pirmąjį gimtadienį. Idėjos sumanytojų filosofija itin paprasta – dalyvauti gali bet kas, atstumą kiekvienas gali nubėgti ar nueiti savo tempu. O po renginio visi norintys mėgaujasi arbata, kava, dalijasi įspūdžiais ar kasdieniais džiaugsmais „Picnic Bistro“.

Bėgti ar eiti – kiekvienas sprendžia pats.

Susidraugavę vilniečiai po *Parkrun* susiburia ir gimtadienio piknikuose.

Išklausius instruktažą prie starto linijos suguža įvairių žmonių: tėtis su paaugle dukra, vyresnio amžiaus draugės, vyras, netekęs pusės rankos, šalia lietuvių stovi britai, norvegai, vokiečiai, japonai. Tame būryje jaučiuosi jaukiai – šypsena nedingsta nei startuojant, nei finišuojant.

Su kuo valgoma *Parkrun Vingis* duona?

Tiesą pasakius, jei ne stiprus bėgikų mėgėjų entuziazmas, tokių šeštadienių Lietuvoje nebūtų nė kvapo. „Pirmąjį renginį suorganizavome trise, po truputį atsirado daugiau pagalbininkų. Jei prie renginio prisideda dešimt savanorių, šeštadienio bėgimas praeina be streso“, – patirtimi dalijasi *Parkrun Vingis* globėjas Viačeslavas.

Renginyje galima kolekcionuoti ne tik nubėgtus ar nueitus kilometrus, bet ir savanoriavimo vaidmenis. Štai savanorė Alma Ruminienė surenka trasos žymeklius, todėl ji įveikia visą kelią, kaip ir bėgikai. „Nė vienas dalyvis nėra paskutinis, nes trasą paskutiniai apeiname mes, savanoriai“, – šmaikštauja Alma. Moteris prie sostinės ritmo pratinasi jau šeštus

metus, o prisijungusi prie iniciatyvos, gatvėse ėmė dažniau pastebėti bėgikus. „Atrodo, Vingyje nuolat knibžda žmonių: vieni bėga, kiti mankštinasi, tretį vedžioja šuniukus“, – pastebi savanorė.

Anksčiausiai susirenka tie, kurie sužymi trasą, tada prie jų prisijungia visi kiti: kas dalija korteles-žetonus, kas instruktuoja naujokus, kas duoda startą ar matuoja laiką, kas fiksuoja rezultatus, o kas įamžina renginio akimirkas. Ant savanorių riešų puikuoja trispalvės apyrankės – tai Almos meginiai, ne vienas *parkruneris* mūvi jos numegztą trispalvę kepurę ar šaliką. Savanoriai čia auksiniai žmonės – ant jų pečių laikosi *Parkrun* judėjimas.

Bėgimo turizmas

Lietuva *Parkrun* žemėlapyje išsiskiria, nes kol kas esame vieninteliai prisijungę iš Baltijos šalių. Dėl šios priežasties esame įdomūs ir užsieniečiams. Po renginio su keliais atvykėliais užsukome į kėpyklėlę – tiesiog negalėjau paleisti jų namo neparagavus kulinarinio paveldo šedevrų – tinginio, grybukų, giros.

Japonė Vingyje pasijuto kaip tėvynėje.

Ne vienas bėgikas išsidavė, kad atvyko būtent dėl šeštadienio pramogos Vingio parke. Ashley iš Didžiosios Britanijos papasakojo, kad tai trylikta jo aplankyta *Parkrun* sąrašo šalis. Vyras negalėjo atsigėrėti parko dailumu – aukštos, senos pušys, malonus spyglių kvapas, paukščių čirškesys, pavėsis bėgančiam. „*Parkrun* vertinu dėl to, kad bėgi ne dėl medalio, o taip, kaip gali. Sveikstu po kelio traumos, todėl savęs nespaudžiu, atbėgu vienas paskutiniųjų, bet ir toks rezultatas man saldus“, – optimizmo nestokoja Ashley.

Vokietis Michaelis taip pat į Vilnių atskrido dėl *Parkrun* Vingis. Nors tai pirma *Parkrun* šalis, vyras jau spėjo susiplanuoti nubėgti 5 km ir Suomijoje. „Atvykau čia, nes norėjau atitrūkti nuo kasdienybės. Turistavimas nėra mėgstamiausia veikla, todėl man reikėjo tikslo. Juo ir tapo bėgimas, – pasipasakojo Michaelis. – Savo mieste dažniausiai nubėgu 8 km, todėl toks *Parkrun* atstumas vienas malonumas.“ Paklaustas, ar ketina kolekcionuoti *Parkrun* renginius, nusijuokė, kad tai ne jam, bet į Vilnių darkart užsukti norėtų – tokio žalio miesto dar nėra matęs.

Kai kuriems bėgimas yra tokia aistra, jog apskrenda pusę pasaulio, kad atsidurtų trokštamoje vietoje. Japonė Keiko gyvena Australijoje, o Vilnių pasiekė tokiu maršrutu: Brisbanas–Tokijas–Doha–Londonas–Vilnius. Ir iš dalies vien tam, kad prisijungtų prie šeštadienio *Parkrun* Vingis bėgimo. Skamba beprotiškai? Tik ne Keiko. „Savo mieste, Aukšiniame Krante, padėdu organizuoti *Parkrun* Main Beach renginius – šiemet šventėme keturiolika metų, todėl matau, koks naudingas

šis susibūrimas. Bėgdami sustiprėjame, atsi-
kratome blogų emocijų, išsikrauname.“

Japonė į Australiją atvyko gerai nemokėdama anglų kalbos, dėl to labai kompleksavo. „Atsidūrusi toli nuo namų ėmiau bėgioti. Stiprėdama fiziškai, auginau ir psitikėjimą savimi, gebėjimą prakalbti. Kartą bėgdama pro aukštaūgi australą išdrįsau pakelti nykštį ir pasakyti *Cool*. Žemė nesudrebejo, jis man atsakė tuo pačiu. Supratau, kad mane suprato. Nuo tada bėgiodama ėmiau kalbėti su praeiviais ilgesnėmis frazėmis. Bėgimas man padėjo atsikratyti kalbos baimės“, – drąsiai apie sunkumus papasakojo Keiko. Dabar ji jaučiasi išsilaisvinusi, visiškai atradusi bėgimo džiaugsmą – kasmet dalyvauja maratonuose. Japonė Vingyje pasijuto kaip tėvynėje – toks jausmas aplankė žiūrint į linguojančias pušų viršūnes.

Viačeslavas juokiasi, kad daug kas *Parkrun* parkus lanko pagal jų pavadinimų abėcėlę. Raidė V (Vingis) turi mažai konkurencijos, todėl beveik nebūna šeštadienio, kada čia neužsuktų negimtakalbis.

Ausiratyje pasigirsta ir lietuviška kalba. Ponas Rimtautas, garbaus amžiaus jaunuolis (taip mėgsta prisistatyti), beveik kiekvieną šeštadienį stoja prie starto linijos. Jis visad elgiasi pagal galimybes: jei šiandien daugiau jėgų, įveikia visą atstumą, jei ne, pakanka ir pusės. Devintą dešimtį įpusėjęs jaunuolis niekada nesivaržo, jam svarbu dalyvauti. Išsidavė, kad ir šiais metais turintis tikslą – įveikti 12 km bėgimą „Aplink Žaliuosius ežerus“, todėl čia treniruoja.

Tai ką radau *Parkrun* Vingis tėkmėje? Mielus pašnekesius, bendrystę ir malonų pabėgimą – tai, ko taip trūko kasdien dirbant prie kompiuterio tarp keturių sienų.

Vanduo – kad išgirstum save

Aldona Juozaitytė

Kokie yra Vilniaus baseinai ir jų istorijos? Koks yra plaukimo trenerio darbas? It vandens paviršiumi slystant per šias temas, tarsi grybšnis po grybšnio atsiveria skaidrus ir gilus pasakojimas apie vandenį, kuris yra stipri Vilniaus tapatybės dalis. Čia formavosi plaukimo tradicija.

Kol miestiečiai sapnuoja

Plaukimo treneris Žilvinas Ovsiukas daugybę pasaulio baseinų matė iš vienos svarbiausių plaukimo sporto pozicijų – kaip Lietuvos plaukimo rinktinės vyriausiasis treneris. Jis dalyvavo net keturiose olimpiadose – Pekine, Londone, Rio de Žaneire ir Tokijuje. Šiuo metu Ž. Ovsiukas dirba vaikų ir suaugusiųjų plaukimo treneriu Lazdynų baseine.

Kol dauguma miestiečių dar sapnuoja, plaukimo treneris jau būna ant kojų. Jis stovi prie baseino, pasiruošęs pradėti dieną ne nuo kavos, o nuo pirmo savo auklėtinių šuolio į vandenį. Ne visi treneriai yra ryto žmonės, bet pirmoji treniruotė dažnai prasideda šeštą valandą.

„Kiekvieną rytą tenka priminti sau, kodėl tai darau, – ir atsakymas visada susijęs su vaikais, kurie pasitiks baseine“, – sako Žilvinas.

Vanduo dar šaltas, bet akys – dar šaltesnės. Paaugliai, vos pabudę, jau plaukia: mina vandenį, daro posūkius, lenktyniauja. Treneris tuo metu yra akys ir ausys. Žiūri, ar Marija nuleidžia alkūnės grybšnio metu. Ar Dominykas plaukdamas krūtine išlaiko ritmą. Ar tėvų skyrybos neatsispindi Andriaus akyse. Čia svarbu

ne tik fizinis darbas, bet ir emocinis fonas, kuris gali lemti, ar treniruotė bus sėkminga.

Paklaustas, kaip atsidūrė baseine ir kodėl visą gyvenimą dirba su vandeniu, plaukimo treneris sako, kad vanduo jį užaugino ir kasdien motyvuoja: „Tai erdvė, kurioje atradau save, tylą, kuri išgrynina mintis, judesys, kuris moko disciplinos, nuoseklumo ir pagarbos.“ Jo kelias į baseiną buvo natūralus: iš pradžių vaikiškas smalsumas ir noras judėti, vėliau –

Plaukimo treneris Žilvinas Ovsiukas sako, kad vanduo jį užaugino ir kasdien motyvuoja. Vytautės Ribokaitės nuotr.

iššūkis, kurį metė kūnas, protas ir jo paties treneris. Dar vėliau – sąmoningas sprendimas ne tik plaukti, bet ir grąžinti šiai sporto šakai viską, ką ji davė – auginti naują plaukikų kartą.

Pasak Žilvino, vanduo moko būti partneriu – jis neleidžia versti, spausti, skubėti. Jis reikalauja pagarbos, pajautimo, nuoseklumo. Dirbti su vandeniu reiškia suprasti jo charakterį – ir tuo pačiu padėti žmogui atrasti savo stiprybes, lūžius ir augimo taškus būtent šioje terpėje: „Treniruoju, nes žinau, kiek daug plaukimas gali duoti. Ne tik rezultatus, medalius ar normatyvus. Plaukimas ugdo charakterį. Jis išmoko keltis anksčiau už kitus, kartoti judesį šimtus kartų, kai niekas nemato, išlaikyti ramybę prieš startą, kai kūnas pulsuoja nuo įtampas. Tai įgūdžiai, kurie lieka visam gyvenimui.“

Treneris iki šiol plaukia ir pats. Ne tik dėl formos ar sveikatos, bet pirmiausia dėl vidinės pusiausvyros: „Vandenyje viskas sustoja. Liekame tik mes ir ritmas: įkvėpimas, iškvėpimas, mostas. Viskas, ko reikia, kad išgirstum save.“

Vilniaus legendos

Vilniaus baseinai mena įdomias istorijas. Plaukimo treneris Žilvinas pasakoja, kad jis pažįsta beveik visus miesto baseinus: „Pats dalyvavau varžybose jau nugriautame „Žalgirio“ baseine, kuris tuo metu buvo savotiška Vilniaus plaukimo meka – čia augo plaukimo bendruomenė. Plaukiau, o paskui treniravau ir senajame, 1980 metais statytame, Lazdynų baseine (tuo metu – Vandens sporto rūmuose), ir tebedirbu naujajame, atidarytame 2023 metais.“

„Žalgirio“ baseine plaukikės karjerą pradėjo ir olimpietė Lina Kačiušytė. Baseinas, oficialiai atidarytas 1957 metais, tais laikais buvo vienintelis toks Lietuvoje: pirmasis „normalių“

matmenų (14 ir 25 metrų), gilus, su 3 ir 5 metrų bokšteliais šuoliams į vandenį. Vakaraus vykdavo vandensvydžio treniruotės. Po kelių metrų pastatytas ir atviras lauko baseinas: „Jis buvo 50 metrų, su 8 takais. Kol nepraleisdavo vandens, treniruotės prieš svarbias varžybas vykdavo būtent jame. Žiemomis irgi veikė: vanduo buvo šiltas, drumzlinas, nes nebuvo vandens filtrų, o ore tvyrojo daug garų“, – prisiminimai dalijasi L. Kačiušytė. Plaukikai prisimena, kad kartais šiame baseine šokuodavo ir varlės.

Tačiau dar vienas baseinas Lietuvos plaukimo istorijoje turėjo išskirtinį, dabar kiek primirštą vaidmenį. Jis duris atvėrė 1970 metais Vilniaus 7-ojoje vidurinėje mokykloje, dabar Žirmūnų gimnazijoje. Šios, tuo metu didžiausios Lietuvos su 2000 mokinių, dirbančios dviem pamainomis, mokyklos baseine per fizinio lavinimo pamokas plaukė net trys ant olimpinės pakylės užlipę Lietuvos plaukikai vilniečiai: Arvydas Juozaitis, Lina Kačiušytė ir Robertas Žulpa.

Trumpai primenu: 1976 metais Arvydas Juozaitis pelnė bronzą Monrealio olimpinėse žaidynėse 100 metrų plaukimo krūtine rungtyje. Tai itin svarbus laimėjimas Lietuvai, pirmasis toks, juo pradėta lietuvių brasistų tradicija. A. Juozaitis prisimena, kad „tada Lietuvai atstovavo mano pavardė, ją nešiau kaip vėliavą, o treningą su užrašu LIETUVA vilkėjau, nors už tai net baudų gavau“. Vėliau, 1980 metais, Maskvoje Lina Kačiušytė, plaukusi 200 metrų krūtine, iškovojo olimpinį aukso medalį. Tą pačią dieną dar vienas lietuvis – vilnietis Robertas Žulpa – triumfavo toje pačioje distancijoje vyrų grupėje.

Oho, modernas!

L. Kačiušytė prisimena: „Jau 7-osios vidurinės mokyklos trečiokams baseine vykdavo fizinio

Vilniaus miesto moksleivių sveikatos centro baseinas
Žirmūnų gimnazijoje 2022 metais. Kastyčio Mačiūno nuotr.

pamokos. Tais laikais mokykla su baseinu buvo oho koks modernas! Manau, didžiausias indėlis mūsų direktorės Aldonos Balsevičienės, be jos kovų turbūt nieko nebūtų. Panašu, kad dėl streso statant baseiną ir netekome savo direktorės – ji mirė 45-erių metų.”

Baseine sportininkai galėjo treniruotis prieš pamokas ir šlapia galva eiti į klases. Ir stadionas, ir sporto salė, ir valgykla – viskas vietoje. „Daug kas net perėjo mokytis į 7-ąją vidurinę mokyklą – net ir iš kitų miestų. Treniravosi čia ir Robertas Žulpa, nors gyveno ir mokėsi Lazdynuose – treneriai taip buvo susitarę“, – apie puikias sąlygas sportininkams pasakoja aukso medalio laimėtoja.

Šiuo metu Žirmūnų gimnazijos baseinas renovuojamas. Na, o aš, šio straipsnio autorė, ypač laikiu, kada jis vėl bus sklidinas it vėdrodis blizgančio, chloru kvepiančio vandens. Mokyklos direktorė Aldona Balsevičienė buvo mano močiutė. Senelis Bronislovas Balsevičius tuo metu dirbo Vilniaus statybos remonto treste ir padėjo suderinti baseino statybos

dokumentus. Čia mokėsi mano mama Laima ir tėtis Arvydas – tas pats plaukikas, kuris laimėjo bronzą Monrealyje.

Beje, anksčiau minėtame „Žalgirio“ baseine plaukė ir mano tėtis. Jį treniravo būsimas Lietuvos plaukimo rinktinės vyriausiasis treneris, o man – diedukas Algimantas Jonas Juozaitis. Tai buvo retas, unikalus tėvo trenerio ir sūnaus plaukiko duetas. Žilvinas Ovsukas, kurį kalbinu straipsnyje, sekė mano dieduko pėdomis.

O kur dabar Vilniuje galima apsilankyti baseine ir plaukti, o gal ir su treneriu mokytis ir tobulėti? Fabijoniškių, Lazdynų, „Hobiverse“ (buvęs Lietuvos vaikų ir jaunimo centras), baseinai yra atviri visuomenei.

Daugiafunkcis Lazdynų sveikatinimo centras yra moderniausia sporto bazė Baltijos šalyse, turinti olimpinis standartus atitinkantį 50 m ilgio baseiną. Įdomu tai, kad Lazdynų baseinų dugnus galima reguliuoti, norint pakeisti baseinų gylį net iki 5 metrų. Šiame baseine plaukiu ir aš.

Lėtas lyg Neris laikas Balsiuose

Gina Viliūnė

Balsiai – nuošalus Vilniaus rajonas, kurį vilniečiai dažniausiai prisimena karštomis vasaros dienomis, mat visai nesudėtinga viešuoju transportu pasiekti čia esančius Žaliuosius ežerus. Ežerų yra net keletas, bet didžiausias ir populiariausias – Balsio, dovanojęs pavadinimą rajonui. Nemėgstantiems sausakimšų pliažų ramią, smėlėtą pakrantę siūlo rytinėje pusėje Balsius skalaujanti Neris.

Mano pažintis su Balsiais prasidėjo besimokant vyresnėse klasėse, beveik prieš keturias dešimtis metų. Anuomet tėvai pradėjo statyti namą naujai kuriamame rajone, viską teko dirbti patiems. Meluočiau sakydama, kad su meile prisimenu tas vasaras ar savaitgalius, kai virš Antakalnio tekant saulei tėvo žiguliu važiuodavome į sklypą krauti plytų ar betonuoti rūsio grindų. Balsiai tuomet tebuvo plynas, nyki vieta su kur ne kur dygstančių nuosavų namų sienomis. Ištrūkę iš daugiabučių narvelių nelaisvės balsiečiai statėsi vieną

Skulptūrą „Austėja“ sukūrė latvis Karlis Ilē. ▶
Ginos Viliūnės nuotr.

už kitą didesnius namus, aukščiau ir erdve neretai primenančius bažnyčias. Aš, paauglė, sukvėpusi nurodytą kiekį silikatinių plytų (iki šiol pamenu jų svorį) skubėdavau atgal į gimtąjį Žvėryną, kur laukė draugės, dviratis ir asfaltuoti Vingio parko takai. Nei Balsių ežeras, nei upė, nei miškai neviliojo – nekenčiau šio rajono visa maištinga paaugliška dvasia.

Tame name pagyventi taip ir nespėjau. Kol tėvai jį užbaigė, aš užaugau, ištekėjau ir išsikrausčiau. Paskui buvo studijos, dvi pamatinukės dukros, bet tėvus dažnai aplankydavome Balsiuose. Mačiau, kaip keitėsi rajonas – augo medžiai, duobėti žvyrkeliai virto asfaltuotomis gatvėmis, atsirado kelios parduotuvės, Šeimos medicinos centras ir net gatvių apšvietimas. Molinga purvinė pamažu virto miestu su didžiausia privilegija pėsčiomis nupėdinti iki ežero ar upės.

Neris ramiai teka per balsiečių gyvenimus.
Ginos Viliūnės nuotr.

Balsio ežeras gilus, ilgas ir žalias. Čia smagu ne tik maudytis, bet ir pasiirstyti valtimis. Vienas krantas kyla į aukštą šlaitą. Ten, aukščiausioje vietoje, įrengta regykla – nedidelė aikštelė, iš kurios atsiveria gražiausia ežero panorama. Regyklą galima pasiekti keliais takeliais, einančiais nuo pagrindinio kelio ar pliažo į dešinę rytine ežero puse.

Nuo pat pradžių naujakuriai susibūrė į tvirtą, iniciatyvią Balsių bendruomenę. Mano mama Irena prisimena, kaip su kaimynais sodino medžius tuščiame plote rajono centre, kur buvo suplanuotas turgus. Balsiečiai vietoje jo norėjo turėti parką, vaikų žaidimų aikštelę ir vietą rajono šventėms. Mama pasakojo, kad anuomet tarp kaimynų buvo daug Jonų, todėl Jonines nuspręsta švęsti savaitę prieš, kad spėtų ir Jonas pasveikinti, ir laužus kurti, ir Jonams asmeninę šventę palikti. Tradicija gyvuoja iki šiol.

Tarp parko medžių išaugo ir originalių skulptūrų iš medžio ir akmens: „Alkas“, „Romuva“ ir kiti senovės baltų tikėjimą atspindintys kūriniai. Taip atsirado Balsių mitologinis parkas. Prieš septyniolika metų jį pašventino vyriausias Lietuvos krivis Jonas Trinkūnas. Mitologijos Balsiuose rasite kiekvienoje gatvėje, mat jos pavadintos mitologinių būtybių ir pagoniškų dievybių vardais. Už šią nuostabią dovaną balsiečiai dėkingi profesoriui, mitologui ir etnografui Norbertui Vėliui, beje, gyvenusiam netoliese, Kryžiuokų kaime. Akmeninį laišką gatvių krikštatėviui vėliau prie Balsių mokyklos parašė skulptorius Arvydas Ališanka. Prisipažinkite, argi nenorėtumėte gyventi Žvorūnos, Kaukų, Dundulio ar Šiuکش-tulių gatvėje?

Kai mūsų dukros tapo paauglėmis, su vyru ėmėme ieškoti šeimai naujo būsto. Truputį

Balsių ežero krante ieškokite regyklos. Balsių bendruomenės archyvo nuotr.

35

Argi nenorėtumėte gyventi Žvorūnos, Kaukų, Dundulio ar Šiukštulių gatvėje?

ironiška, kad žvilgsnis nukrypo kažkada mano taip nemėgtų Balsių pusėn. Žalias, tylus rajonas, nuostabi gamta, be to, nauja mokykla jau buvo beveik baigta. Tiesa, didžiųjų Balsių namų įpirkti neįstengėme, bet aplink juos pabirę kolektyviniai sodai jau buvo virtę mažesne ir pigesne Balsių versija. Čia siauresnės gatvės, žemesni namai ir senesni medžiai. O ir sodininkų beveik nebeliko, jų vietą užėmė ramybės išsiilgę miestiečiai. Pasirinkome Kryžioių sodus – ne tik dėl pavadinimo, bet

ir dėl upės kaimynystės. Mane upės visada traukė labiau nei ežerai. Ne, maudytis upėje nemėgstu, nors nedidelis paplūdimys čia yra ir kaimynai retkarčiais pasipiūškena. Pažįstu ir prisiekusių žvejų, sako, net lydekaičių Neryje prisišvejoja. Man patinka tik pasivaikščioti pakrante, žiūrėti į tekančią vandenį, jausti gamtos energiją, srūvančią nesustabdoma srove. Tėkmė išvalo mintis ir pripildo galvą idėjų.

Nuo mūsų namų iki upės – keli šimtai metrų, bet gražus ir prieinamas upės šlaitas – už pusantro kilometro. Pasivaikščioti – pats tas. Tiesa, kartą šį kelią įvertinau kaip ištis ilgą. Buvo vasaros saulėgrįža, Rasos. Tąkart su šeima likome namuose, prisipynėme vainikų, o vakarėjant sugalvojome papludyti juos

Vasarą rajono kiemuose verda kaimyniškas gyvenimas.
Balsių bendruomenės archyvo nuotr.

Prisipynėme vainikų, o vakarėjant sugalvojome paplukdyti juos Nerimi.

Nerimi. Išsiruošus eiti, į draugiją įsiprašė ir mūsų senutė, apvalutė šunyte Kara. Upę pasiekėme smagiai, vainikai išplaukė Vilniaus centro kryptimi, dangus apdovanojo nuostabiomis spalvomis. Temo. Buvo laikas traukti namo, tik mūsų šunyte staiga pasijuto pervargusi ir atsisakė tipenti savomis kojomis. Pasikeisdami nešėme glėbyje keturiolika

kilogramų gyvo, susigėdusio ir išsigandusio svorio. Daugiau senutės tokiais ilgais pasivaikščiojimais nebekankinome.

Beje, šunys Balsiuose – visateisiai gyventojai, turintys svarią nuomonę apie pasivaikščiojimus ir vaikščiotojus bei garsiai ją reiškiantys. O Balsių katinai, kuriems jokios tvoros ne kliūtis, įkūnija paslaptinę ir laisvąsias rajono dvasias.

Gyvename Balsių Kryžiuose jau keturiolika metų. Pasodinti medžiai užaugo, karštą vasaros dieną gera eiti basomis per žolę,

įsitaisyti po obelimi su knyga ar kompiuteriu. Jei paklaustumėte, kada paskutinį kartą maudžiausi Balsio ežere, turėčiau gerai pagalvoti. Paprastai tik nulydžiu užjaučiančiu žvilgsniu miesto poilsiautojus, keliaujančius į paplūdimį pritutintu 36-ojo maršruto autobusu ar paburbu ant visą kelią užstačiusių mauduolių automobilių. Man gera savo kieme, po ta obelimi. Tiesa, mūsų dukros nepamilo Balsių, po studijų išsikraustė gyventi į centrą. Suprantu jas, jaunystėje norisi būti ten, kur gyvenimas verda. Čia, pas mus, laikas teka lėtai ir tingiai, lyg Neris. Man taip patinka.

Paklauskite, ar ne per toli gyvenu nuo Vilniaus centro, senamiesčio? Tiesa, tolokai. Automobilio centrą galima pasiekti per pusvalandį, o viešuoju transportu – per valandą. Todėl, planuodama aplankyti renginius mieste, gerai pasveriu, ar jį verti kelionėje praleisto laiko. Juolab kad renginių netrūksta ir Balsiuose. Čia vyksta kasmetės rajono šventės, bendruomenės namuose organizuojamos veiklos. Mano mama vis ruošiasi užsirašyti į mankštą senjorams, aš stengiuosi nepraleisti įdomių susitikimų su rašytojais (buvo labai smagu pristatyti savo naujausią romaną balsiečiams), kaimynų vaikais piešia ir lipdo. Jei pabosta tie patys veidai ir vietos, galima pasižvalgyti kaimynystėje – už septynių kilometrų yra Verkių rūmai, tiek pat į kitą pusę – Europos parkas. Verkių regioninio parko pėsčiųjų ir dviračių takai vilioja suvis pabėgti nuo žmonių, pasimėgauti vienatvę ir ramybę. Kartais to prireikia.

Žiemą čia ramu ir tylu, nebent koks kaimynas stumdo sniegą gatvėje keturračiu. Pavasarį kiekviename kieme užkvimpa žydinčios alyvos, baltas galvas iškelia vaismedžiai. Bet daugiausia gyvenimo Balsiuose privalumų išryškėja vasarą – kieme su šeima ar draugais galima *grilinti* ką nors skanaus, paskui,

prisikirtus, eiti pasivaikščioti besidairant, kokį naują krūmą ar medį pasisodino kaimynai. Pasilabinti su jais per tvorą. Pakalbinti žaidžiančius vaikus ar pažįstamus šunis. Tokie pasivaikščiojimai čia – šventas ritualas. Vakaraus gera pasėdėti terasoje su taure vyno ar ko kito gaivaus. Sutemus kartais iš miško užklysta lapės, kiaunės ar stirnos. Vasaros pabaigoje nuo upės atslenka rūkai. Tai tokie maži kaimiški mūsų džiaugsmų miesto pakraštyje, Balsiuose.

Skulptūra „Aitvaras“. Gediminas Piekuras.
Balsių bendruomenės archyvo nuotr.

Vandens pokalbių stotelės

Gabrielė Klusienė

Irmanto Gelūno nuotraukos

38

Dvi jaunos žuvys sutinka vyresnę. Ši linkteli ir sako: „Sveikos, kaip vanduo?“ Jaunosios žuvys nuplaukia tolyn. Po kurio laiko viena jų atsisuka į kitą ir klausia: „Kas, po galais, tas vanduo?“ Tai amerikiečių rašytojo Davido Fosterio Wallace'o garsioji parabolė, primenanti, kad akivaizdžiausi dalykai dažnai praslysta pro akis ir lieka neaptarti. Paradoksalu, bet tai, kad vanduo yra, pastebėtume tik tuomet, kai jis dingtų.

Išskirtinė sostinė

Gali būti, kad Lietuvoje apie vandenį daug nekalbame, nes jo turime labai daug – dėl to mus kartais pavadina vandens Kuveitu. Esame viena iš nedaugelio Europos valstybių, kurios gyventojams apie 90 proc. centralizuoto geriamojo vandens tiekama iš giluminių gręžinių. Jais pasiekiami tokie

gausūs vandens ištekliai, kad per metus galėtume išgauti iki 3,7 mln. kubinių metrų vandens. Maždaug tiek, kiek kasdien troškulį numalšintų 1,85 mlrd. žmonių, jei kiekvienas per dieną išgertų gydytojų rekomenduojamus du litrus vandens.

Vilniečiai gali mėgautis išskirtiniu vandeniu – tik viena kita ES sostinė, pavyzdžiui,

Prieš iškeldamas į gyventojų namus, vanduo natūraliai pagerinamas, iš jo pašalinama geležis ir manganas.

Kopenhaga, taip pat geria vien iš kelių dešimčių metrų gylyje esančių kildų tiekiamą vandenį. Kitų sostinių gyventojams iš čiaupo bėga išvalytas upių ar ežerų vanduo, kartais sumaišytas su požeminiu vandeniu. Vandens somelėje Urtė Mikelevičiūtė daug keliauja ir svečioje šalyje visuomet paragauja vandens iš čiaupo.

„Vanduo mano aistra. Būna, jog nusiperku viską, ką randu rinkoje, ir tada ragauju. Kai ką net parsiskaidrinu. Bet man vis tiek skaniausias lietuviškas natūralus mineralinis vanduo. Realiai mes turim aukso klodus! Lietuvoje galime

džiaugtis vandeniu! Keliaudama atkreipiau dėmesį, kad vandeniu iš čiaupo didžiuojamasi Kopenhagoje, taip pat Niujorke. O Vokietijoje, Italijoje, atvirkščiai, labai stipri natūralaus mineralinio vandens kultūra“, – sako ji. Nors ir džiaugiasi savo krašto vandeniu, pati labiau domisi natūraliu mineraliniu.

Ar skiriasi vandens skonis rajonuose?

Kai atsukus čiaupą iš jo bėga skaidrus, bespalvis vanduo, o ragaujant nesijaučia nei kvapo, nei intensyvaus skonio, vadinasi, geriamasis vanduo yra tyras ir saugus vartoti.

Vilniuje dominuoja daugiau kalcio turintis vanduo.

Toks vanduo tinka visiems, nepriklausomai nuo asmeninių įpročių ar skonio. Skirtingose Vilniaus vandenvietėse gali būti išgaunamas vanduo, turintis skirtingą mineralų, druskų kiekį, taip pat nevienodo rūgštingumo. Ar dėl to Vilniaus rajonuose skiriasi vandens skonis?

„Labai jautrūs žmonės gali pajusti vandens skonio skirtumus, bet dauguma labiau vertina, ar vanduo jiems skanus, ar neskanus. Ir tai yra teisinga. Vanduo teka pro vamzdžius, kurie irgi gali lemti skonį. Vilniuje dominuoja daugiau kalcio turintis vanduo, yra magnio bei natrio, bet mažai“, – pasakoja U. Mikelevičiūtė. Ji rekomenduoja susirasti internete informaciją apie savo vandenvietės tyrimus – sužinosite, kiek ir kokių medžiagų vandenyje yra. Nors ryškiausiai mineralų skonis atsiskleidžia natūraliame, neapdorotame mineraliniame vandenyje, vandens someljė sako, kad net ir vanduo iš čiaupo gali turėti savo skonį.

Kai vandenyje daug natrio, jis būna sūrus. Kalcio turintis vanduo įgauna kreidiškumo poskonį, jis tarsi džioviną gerklių – U. Mikelevičiūtė tokį vandenį vadina šampanišku. Saldžiai kartus vanduo reiškia, kad jame gausu magnio. Anot vandens someljė, ragaujant vandenį reikia išgerti kelis didelius gurkšnius ir palaukti apie minutę – tada ateina tikrasis pajautimas, koks jo skonis.

Nepastebimi vandens ženklai

Pašokęs iš miegų Karoliniškių gyventojas į stiklinę pila iš Bukčių vandenvietės atitekėjusį vandenį. Vandens kelias vamzdynais iki šio rajono siekia vos keliolika kilometrų. Vilniuje yra daugiau nei 20 vandenviečių ir vandens stočių, todėl lašo kelionės trukmė skiriasi ir

priklausomai nuo atstumo gali trukti parą ar dvi. Tarkim, iš Nemenčinėje slypinčių vandenviečių į Riešėje esančius namus vanduo keliauja apie 40 kilometrų.

Miesto vandens infrastruktūrą audžia daugiau nei 1,5 tūkst. kilometrų vamzdynas po žeme, todėl paviršiuje esantys istoriniai ir dabarties vandens ženklai tampa arba maloniai netikėti, arba būna gerai užsislėpę.

Senojo centralizuoto vandentiekio pėdsakai pirmiausia veda prie Vingrių šaltinių. Lankytojams atverta Liepkalnio požeminė vandens saugykla traukia ypatingą akustiką ir smagiomis pramogomis. Kiek rečiau minimas Sapiėgų vandentiekio bokštas, stūksantis rezidencijos teritorijoje. O štai prisiglaudusi prie Bernardinų sodo iki šiol veikia šimtametė Sereikiškių vandenvietė, aprūpinanti geriauoju vandeniu dalį Senamiesčio.

Tarp per pastaruosius keletą metų išdygusių vandens ženklų – beveik pusšimtis lauko gertuvių, išsibarsčiusių po parkus, aikštes ir sporto erdves. Šių gertuvių žalia spalva paverčia jas tarsi miesto dalelėmis. Ar jos galėtų tapti naujomis trumpų pokalbių stotelėmis? Pasakojama, kad anksčiau šią funkciją atlikdavo vandens kolonėlės, prie kurių miestiečiai, susirinkę su kibirais, aptardavo dienos aktualijas ir kaimynų reikalus.

Nežinantis nepastebėtų ir didžiausios Lietuvoje vandens stoties Antaviliuose. Įsiterpusi tarp miškų ir ežerų, šalia užmiesčio ramybe dvelkiančios gyvenvietės, kurioje tylą sudrumsčia tik dangų baltomis juostomis raižantys lėktuvai, ši stotis priima vandenį iš 88 apylinkės gręžinių.

Kaip pasakoja jos vadovas, „Vilniaus vandenų“ inžinierius Vincas Šližys, stotis vandeniu aprūpina apie 60 proc. vilniečių. V. Šližys vardija, kad didžiuliame plote, kur į akis

krenta tik keli pastatai ir žalias gūbrys su saulės elektrinėmis ant stogo, yra visa reikalinga infrastruktūra: rezervuaras, vandens gerinimo įrenginiai, siurblinės.

„Man pradėjus dirbti prieš keliolika metų per parą paruošdavome apie 42 tūkst. kubinių metrų vandens, o dabar dienos vidurkis siekia 52 tūkst. Miestas plečiasi, todėl auga vandens suvartojimas“, – skaičiuoja V. Šližys. Duomenys rodo, kad iš viso per parą vilniečiai vidutiniškai suvartoja apie 99 tūkst. kubinių metrų vandens, o kai karšta, šis kiekis išauga dešimtadaliu.

Tylusis vandens ratas

V. Šližys primena, kad požeminis vanduo yra tas, kuris glūdi bent po vienu priemolio sluoksniu. Šis sluoksnis veikia kaip barjeras. „Virš priemolio sluoksnio esantis vanduo yra paviršinis, gruntinis, toks kaip šulinyje“, – sako Antavilių vandens stoties vadovas.

Giluminių gręžinių (tokio gręžinio pavyzdys rodomas ir į Antavilius užsukančioms ekskursijoms) gylis gali siekti nuo 40 iki net 245 metrų. Ir žiemą, ir vasarą ten tvyro vos 6–8 laipsniai šilumos. Tai reiškia, kad vanduo yra puikiai apsaugotas nuo užterštumo ir nepageidaujamų gyvų organizmų.

Vos ištraukus požeminį vandenį į paviršių, jis patenka į vandens gerinimo įrenginius, kur yra prisotinamas deguonies. Lietuvoje požeminis vanduo natūraliai turi geležies, nes jis teka per žemės sluoksnius, kuriuose gausu šio elemento. Dažnam geležies rūdos skonio, žemės kvapo vanduo yra nepriimtinas, beje, tokios formos geležies žmogaus organizmas neįsisavina. Prieš kelis dešimtmečius, kai dar nebuvo vandens gerinimo įrenginių, žalias vanduo visiems buvo įprastas.

Iš Nemenčinėje slypinčių vandenviečių į namus Riešėje vanduo keliauja apie 40 kilometrų.

„Vandeniui sąveikaujant su deguonimi, geležis oksiduojasi ir, kaip mes sakome, įgauna kūną. Tuomet vanduo perleidžiamas per kvarcinį smėliu užpildytus filtrus, kurie sulaiko manganą ir geležį. Šis procesas yra visiškai natūralus. Šiais laikais pašaliname praktiškai visą geležį ir manganą, o kitos žmogaus organizmui naudingos medžiagos lieka. Geriamąjį vandenį mes ne valome, o pageriname“, – sako V. Šližys.

Tačiau tiekti vandenį – tik pusė darbo. Kita svarbi dalis – užtikrinti, kad požeminis vanduo būtų apsaugotas nuo žmogaus veiklos pėdsakų. Netinkamas atliekų tvarkymas, chemikalų naudojimas ar nesąmoningas vandens švaistymas gali turėti rimtų pasekmių vienam svarbiausių šalies turtų. Bet šią temą pratęsimė kitame pokalbyje prie stiklinės vandens iš čiaupo.

Antavilių vandentiekio stotyje vyksta ekskursijos mokiniams ir suaugusiems.

Piknikas prie vandens

Gabija Stašinskaitė

44

Net nešokant vandenin, vasarą būti prie ežero ar upės norisi. Jau vien žvilgsnis į raibuliuojantį vandenį gaivina, o kur dar jausmas, kad viskas, ką bevalgytum šalia vandens, skaniau. Organizuotis išskylas mieste ant pievos su maisto lauknešėliu patiems smagu, o ką, jei šįkart pikniko organizatoriumi leistume pabūti Vilniui? Jis pasiūlytų tikrai ne vieną restoraną ar kavinę mieste, kad pasijustume išskylaujį prie vandens.

„Kitas krantas“

Mėgstančių vakarus leisti prie Neries jau nestebina per upę vilnijantys džiazas ar bliuzo garsai, vandenyje atspindintys šokantys kūnai. Baras prie pat upės, šalia Mindaugo tilto, turbūt ne vienam siejasi su nuotaikingais ir kiekvieną savaitę vykstančiais šokių vakarais, patraukiančiais net ir šokiais nesidominčius.

Baro savininkai Denisas ir Aldas pripažįsta, jog įkurti barą šalia upės prieš devynerius metus nebuvo lengva. Kartą besėdėdami ant laiptų priešais terasą, jie sutiko lindihopo šokių organizatorių Martyną, pažadėjusį, jog

„Kitame krante“ – ne tik užkandžiai, bet ir lindiropas, salsa, svingas.
Irmanto Gelūno nuotr.

Prie Linkmenų tvenkinėlių įsikūrusi bistro-kepyklėlė kviečia pabėgti prie vandens. Irmanto Gelūno nuotr.

ateis čia šokti su bičiuliais, vos tik atsiras pirmas kištukinis lizdas. Dabar „Kitas krantas“ darbo dienomis turi net septynis skirtingus šokių vakarėlius – bare šokama pagal svingo, salsos ritmus, galima išvysti ir egzotiškesnių – braziliškojo zouk ir afrikietiškos kizombos – judesius.

Receptas „Kitam krantui“ buvo perduotas iš legendinės Nidos kavinės „Kaštonas“.

Žinoma, gerai pašokus „Kitame krante“ (o gal tame pačiame – žiūrint, kurioje upės pusėje gyveni) skrandis tikrai gali pradėti mušti savitą ritmą, tad baras siūlo firminius savo gamybos sumuštinčius bei gerai žinomus užkandžius kaip kepta duona, bulvytės ar vištienos sparneliai. Tiesa, kalbant apie sumuštinčius, šie jus mintimis gali perkelti prie jūros kranto, mat sumuštinčių receptas „Kitam krantui“ buvo perduotas iš legendinės Nidos kavinės „Kaštonas“.

Kur?

Žvejų g. 14

„Bruknė“

Jei apie miesto centre tekančias Nerį ir Vilnelę žino bene kiekvienas, Linkmenų gatvėje esančius tvenkinėlius dar yra kam atrasti. Pasivaikščiojus po netoliese esantį Vilniaus japonišką sodą bei akimis paskanavus japoniškų vyšnių, netoliese dėmesį patrauks dar viena uoga – kepinių studija „Bruknė“. Kaip vietos įkūrėjai teigia, mintis įkurti jaukią bistro-kepyklėlę Neries senvagės parke gimė tiesiog vaikščiojant po šią viduryje miesto esančią žalią oazę, kuri jiems prilygo pabėgimui nuo miesto šurmulio.

Pravėrus „Bruknės“ duris pasitinka pievų medaus, vaikystės cinamono, šviežios vanilės bei naminės verdamos uogienės kvapas. Ir nors didžioji dalis kepinių studijos asortimento skirta smulkiems, čia galima rasti ir rankų darbo kibinų, paninių ar paragauti krosnyje kepto kamembero – išskylaudami mieste tikrai neliksime be pietų. Šiltuoju metų laiku atgyja „Bruknės“ terasa, apie kurią verta pasvarstyti, jei vasaros vakarą senamiestyje rasti laisvą staliuką pasidaro nelengva užduotis.

Kur?

Linkmenų g. 30A

„Druska Miltai Vanduo“

Šiomis dienomis gan ramus Valakampijų plažas prieš keliasdešimt metų buvo pati patraukliausia miestiečių kryptis renkantis, kur išsimaudyti karštą vasaros dieną. Čia kursuodavo ne tik sausakimšas miesto troleibusas, bet ir garlaivis, o aplūdimyje gulinčių žmonių skaičius labiau priminė Palangą. Ir nors miestiečiams vis dažniau automobiliais važiuojant prie Žaliųjų ar Balžio ežerų Valakampijų paplūdimys nebe toks populiarus, ši vieta gali pasigirti ne tik ramybe, bet ir skaniu maistu.

Tikiu, kad dažnas vilnietis yra valgęs viename iš „Druska Miltai Vanduo“ (DMV) padalinių mieste (o galbūt netgi pačioje pirmojoje, dabar duris jau užvėrusioje kepykloje Stoties rajone?), tačiau ar teko užkąsti pačiame žaliausiame DMV taške, įsikūrusiame būtent Valakampiuose? Jau šešerius metus restoranas čia veikia šiltuoju laikotarpiu, meniu pasižymi sezoniškumu – gaiviais vasariškais skoniais ir dūmo kvapo grilio patiekalais. Kitaip tariant, jei nesinori *grilinti* patiems specialiai tam paruoštoje Valakampijų paplūdimio zonoje, DMV kviečia atrasti jų vasaros rezidenciją.

Kur?

Vaidilutės g. 79

„Saldus cukrus“

Keliaudami vienu populiariausių vasaros maudynių maršrutu Žaliųjų ežerų link, Verkių ir Žaliųjų Ežerų gatvių sankirtoje, prie Verkių dvaro, galite nė nepastebėti naminių desertų ir kavos furgonėlio „Saldus cukrus“. Visgi kaip dviračių entuziastė, nesibodinti užkilti Verkių gatvės statumais, ne kartą mačiau gliukozės resursus atstatinėjančius kolegas mynėjus.

Prieš maždaug trejus metus, ieškodama plikytų pyragaičių su kremu bei negalėdama jų rasti, Asta Mirosz nusprendė skanėstą pasigaminti pati – tai vėliau paskatino atidaryti desertų furgonėlį „Saldus cukrus“. Kaip ir kava išsinešti, taip ir desertai čia daugiausia kelioniniai, kad būtų patogu valgyti vaikstant – tinginys, braunis, sausainiai. Tačiau bene mėgiamiausiu lankytojų desertu pripažįstama ištaigingoji „Pavlova“, kuriai suvalgyti gali prireikti ir sustoti prie šalia furgonėlio esančio stalelio.

„Saldaus cukraus“ įkūrėja A. Mirosz furgonėlį (tiksliau – net trejetą jų, kadangi per trejus

metus tiek pat kartų teko keisti ir transporto priemonę) įsirengė pati, tad DIY (angl. *do it yourself*) metodika taikoma ne tik desertams, bet ir furgonėlio interjerui ar eksterjerui. Kalbant apie „pasigamink pats“ filosofiją, verta paminėti ir „Saldaus cukraus“ paskyrą instagrame, kur galima rasti, kaip pasigaminti vieną ar kitą furgonėlyje tiekiamą desertą, taip pat išvysti šmaikščių Astos vaizdo įrašų, atskleidžiančių, ką iš tiesų reiškia turėti tokią kavinę ant ratų.

Kur?

Žaliųjų ežerų g. 37

„Užupio kavinė“

Daugiau nei trisdešimt metų veikiančią legendinę sostinės vietą ant Vilnelės kranto verta paminėti. Jauni skulptoriai, režisieriai, kompozitoriai, dailininkai, aktoriai – visi, prijaunčiantys menui ir laisvai Vilnelės dvasiai, tebesirenka po liepų dengiamu „Užupio kavinės“ stogu. O ji pati prilygsta Užupio Respublikos parlamentui, atstovaujančiam išskirtinei Vilniaus bendruomenei. Rodos, virš Vilnelės po tiltu kabančios sūpynės nubrėžia palei krantą liniją, kur nusidriekia norinčių kojas įmerkti eilė, bei skelbia ne-nuilstamą vasarojimą iškylaujant mieste.

„Žalia žąsis“ prie Vilnelės – legendinės „Užupio kavinės“ sesė. Irmanto Gelūno nuotr.

Pastatas, kur įsikūrusi kavinė, įdomus istorine ir architektūrine charakteristika. Skirtingais laikotarpiais jis priklausė ir auksakaliui Snitkai, ir kepėjui Heydui, ir pirkliui Finui. Po Antrojo pasaulinio karo pastato savininku tapo Dailės kombinatas, tad simboliška, jog menininkus jungianti kavinė anksčiau buvo dailininkų dirbtuvės ir butai.

Kavinės meniu atspindi, jog ribas čia brėžia nebent Vilnelė – rasite ir graikiškų salotų, ir suomiškos krevečių sriubos *kesakeitto*, ir anglišių pusryčių. O kur dar vištienos suktinukas su įdaru „Užupio bliuzas“. Ko jau ko, bet bliuzo ir džiazio skambesio kavinėje netrūksta, kadangi čia nuolat vyksta džiazio improvizacijos koncertai.

Kur dar?

Ne ką mažesnė legenda nei „Užupio kavinė“ yra šiosios sesė „Žalia žąsis“, įkurta tų pačių savininkų bei tupinti vos už kito tilto. Kodėl žąsis, jei Vilnelėje sutinkama nebent ančių? O istorija tokia, jog anksčiau čia gyveno lenkų rašytojas Konstantas Idelfonsas Galčinskis, tarpukariu sukūręs teatrą „Žalia žąsis“. Pavadinimas prigijo ir jau dvidešimt penktąjį sezoną pradėjusiai kavinei Malūnų gatvėje.

Nuo Malūnų gatvės iki tikro vandens malūno Verkiuose šioks toks atstumas, bet malonu ir gera ten apsilankyti, paklausti malūno kriklio šniokštimo prisėdus restorano terasoje. Malūnas buvo pastatytas XIX amžiaus antroje pusėje. Nuostabu, kad iki šiol išsaugotos jo detalės ir girmos.

Kur?

Užupio g. 2

MARŠRUTAS

Vilniaus

H₂O

Sudarė Andrius Pavelko
Vytautės Ribokaitės nuotraukos

Nė vienas organizmas negali išgyventi be vandens. Miestas taip pat. Šiandien sunkiai išsiverstume be vandens, tekančio iš čiaupo, ir be kanalizacijos. Nors kadaise vanduo namuose buvo prabanga. Ką ten prabanga – stebuklas! Pasakojama, kad baudžiauninkai, sužinoję, jog dvare vanduo iš sienos teka, drausdavo savo vaikams ten tarnauti – aišku, kad ponas su velniu susidėjo!

Vilnius pagrįstai gali didžiuotis seniausiu vandentiekiu Lietuvoje. Jo pradžia skaičiuojama jau nuo 1501-ųjų, kai Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras dominikonams suteikė teisę naudotis Vingrių šaltiniais ir tiekti jų vandenį miestiečiams. Kaip vanduo paveikė miestą, pamatysite keliaudami šiuo maždaug 4 kilometrų ilgio maršrutu. Visą maršrutą rasite nemokamoje programėlėje „Neakivaizdinis Vilnius“ ir Neakivaizdinisvilnius.lt.

◀ Vandens nešėjas, skaičiuojantis žvaigždes,
jamžintas ir poemoje, ir skulptūroje.

Vasara, 2025

Legenda pasakoja, kad šaltinis atsivėręs prie Švč. Mergelės Nekaltojo Prasidėjimo statulos.

Vandens nešėjas

Lydos g. 4

54.678436, 25.280486

Kėdainių ir Lydos gatvių sankryžoje mus pasitinka žymaus skulptoriaus Romualdo Kvinto skulptūra „Vandens nešėjas“. Ją sukurti menininką įkvėpė Vilniuje gyvenusio žydų poeto Mošės Kulbako kūryba. Skulptūra atidengta 2020 metais minint antrąsias skulptoriaus mirties metines. R. Kvintas šią skulptūrą galutinai užbaigti pavedė skulptoriui ir tapytojui Martynui Gaubui, iš bronzos ją išliejo meistras Rimantas Keturka.

„Vandens nešėjas“ vaizduoja vienos vargingiausių profesijų atstovą. Tokių vandens nešėjų dažnai buvo galima sutikti Vilniaus senamiestyje. Šio darbo imdavosi neturtiniausieji – jie, nešini sunkiais kibirais, vandenį pristatydavo į senamiesčio parduotuves ir dirbtuves, kuriose nebuvo tekančio vandens.

Buvusio bonifratrų vienuolyno šaltinis

Simono Daukanto a. 1

54.683881, 25.284729

Vilniaus Šv. Kryžiaus (Bonifratrų) bažnyčia žinoma dėl malonėmis garsėjančio Marijos Snieginės paveiklo didžiajame altoriuje. Marijos atvaizdo kopija vėliau nutapyta ir bažnyčios fasade. Tačiau ne ką mažiau garsus ir stebuklingas šaltinis buvusio bonifratrų vienuolyno rūsyje, kurio vandeniu daug šimtmečių gaivinas čia apsilankę žmonės. Tikima, kad šis vanduo gydo, ypač akių ligas.

Šiandien šaltinį prižiūri Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacija. Tad norintieji prieiti prie šulinio, kuriame susirenka šaltinio vanduo, turėtų susitarti su seserimis.

Šlapieji vartai

Universiteto g. 14

54.685095, 25.285576

XVI amžiaus pradžioje, kai Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė patyrė stiprius Maskovijos ir Krymo totorių smūgius, Vilniaus gyventojai paprašė valdovo Aleksandro Jogailaičio leidimo statyti miesto sieną. Valdovas įsakė išmūryti penkerius vartus, vedusius kitų svarbių miestų link. Tačiau vėliau atsirado daugiau miesto vartų, kurių pagal pirminį planą neturėjo būti.

Šlapieji vartai atsirado ten, kur Vilnia, sruvendama pagal Žemutinės pilies sienas (maždaug dabartine Šventaragio g.), susi-

tikdavo su Vingrės upeliu, tekėjusiu palei miesto gynybinę sieną (maždaug L. Stuoškos-Gucevičiaus g.). Pavadinimas vartams buvo suteiktas ne šiaip sau – ši vieta visuomet buvo drėgna. Upelių santakoje taip pat telkšojo didoka pelkėta kūdra, kurioje odminiai mirkė ir plovė odas.

Šie vartai neturėjo gynybinės paskirties. Vartų istorija ganėtinai trumpa: XVII amžiaus II pusėje Vilniaus magistratas, susirūpinęs miesto saugumu, nusprendė sutvirtinti silpniausias gynybinės sienos atkarpas, todėl 1677 metais Šlapieji vartai buvo užmūryti. Šiandien iš grūdinio trykštančių fontanėlių čiurlenimas mums primena kadaise čia buvusią pelkėtą vietą.

Ten, kur Vilnia susitikdavo su Vingrės upeliu, atsirado Šlapieji vartai.

Sereikiškių vandenvietė

Bernardinų sodas

54.682902, 25.296116

Nuo šios Sereikiškių vandenvietės ir prasidėjo Vilniaus centralizuoto vandentiekio istorija. Eduardo Szenfeldo suprojektuoto siurblinės pastato architektūra atkartojo greta stovinčios Bernardinų bažnyčios formas. Nors statinys atrodė ištis didingai, tokią romantinę stilizaciją architektūros profesorius Juljuszas Kłosas tuomet pavadino „šlykščia vertingo paveldo parodija“. 1914 metais baigta statyti

siurblinė veikė iki 1944 metų, kai traukdamasi nacių kariuomenė susprogdino rezervuarą ir siurblinės pastatą.

Buvusią architektūrą primena tik sargo būdelė Šv. Brunono Bonifaco gatvėje prie įėjimo į Bernardinų sodą. 1945 metais, pasitelkus karo belaisvius, siurblinė buvo atstatyta išlaikant planinę pastato struktūrą, tačiau gerokai kuklesnė. Vienintelė taip ilgai veikianti siurblinė ir šiandien skaniu, tyru požeminiu vandeniu aprūpina Vilniaus centro ir senamiesčio gyventojus. Sereikiškių vandenvietėje taip pat veikia ir pačių darbuotojų įkurtas Vandentiekio istorijos muziejus.

Sereikiškių vandenvietėje veikia ir dabar, vanduo imamas iš 11 gręžinių.

Jei keliaujate apžiūrėti nebeveikiančio Užupio vandens bokšto, praeisite ir J. Meko skersvėjo šaltinį, globojamą Naminuko.

55

Skersvėjo šaltinis

J. Meko skersvėjo takas
54.680873, 25.297492

Jono Meko skersvėjis – siaurutė alėja, pavadinta lietuvių kilmės filmų kūrėjo, amerikietiško avangardinio kino pradininko Jono Meko vardu. Ši gatvelė turi ir savo mitinį gyventoją – Naminuką. Pasakojama, kad ilgą laiką

liūdnas Naminukas tūnojo tamsiuose griuvėsiuose, trokšdamas turėti jaukius namus. Ir jo svajonė išsipildė – skersvėjis atgijo, Naminukas ėmėsi jį globoti ir kurstyti jaukumo ugnį. Iš laimės, kad visa tai atsitiko, ištryško stebuklingas šaltinis. Atsigerti jo vandens kviečiami visi, kuriems trūksta namų ramybės, džiaugsmo, meilės ir palankaus permainų skersvėjo. Keliaujate su keturkoju augintiniu? Pagirdykite ir jį tam skirtoje vietoje.

Jei Vilnia ir Neris būtų muziejaus eksponatai

Agnė Šimkūnaitė, Vilniaus muziejus

56

Leisdamiesi į pažintį su miestu vandenų keliu, sekdami Vilniaus upes – Vilnią ir Nerį, pastebėkite ne tik jų išskautas atodangas bei šlaitus, bet ir šalia išsidėsčiusius muziejus. Į keturis Vilniaus miesto muziejaus padalinius – Markučių dvarą, Medinės architektūros centrą, Beatričės namus ir pastatą paklydėlį, nuo upės nutolusį Vokiečių g. 6, suplaukia Vilniaus istorija.

Šįkart atsinaujinęs ir išaugęs Vilniaus miesto muziejus kviečia nusikelti į praeitį – prieš keliolika ar keliasdešimt tūkstančių metų. Apie tai, kokie vandenys teliuškavo Vilniaus teritorijoje, kalbamės su geologu dr. Jonu Šečkumi.

Vilnius atrodo neatsiejamas nuo Vilnios, tad ir pradėkime pokalbį nuo šios upės. Kada ji atsirado? Kaip atrodė?

Labai sudėtingas klausimas. Tikslus laikas nėra labai aiškus dėl to, kad Vilniaus teritorijoje tekėjo daug įvairaus dydžio ledyno tirpsmo

vandens srautų. Tekėjo šis vanduo į pietvakarius. Jeigu žiūrėtume į šiaurę arba vakarus, ten dar slūgsojo ledynų. Ir tik gerokai vėliau, Lietuvoje visiškai ištirpus ledynams, upės suformavus tiksliai vagas, atsirado ir pačios upės. Jeigu kalbėtume apie tokią Vilnią, kokia ji yra šiandien, reikia suvokti, kad nebuvo to gilaus slėnio, nebuvo išraiškingų upės ženklų. Dabartinės Vilnios užuomazgos turėjo atsirasti prieš 14–16 tūkstančių metų.

Geologiniu požiūriu tam, kad suvoktume mažos teritorijos raidą, reikia žinoti, kaip vystėsi Lietuvos teritorija. Prieš 25–30 tūkstančių metų pas mus atslinko ledynai. Beveik visa Lietuva, išskyrus dabartinę Vilniaus teritoriją, Švenčionių, Šalčininkų rajonus, buvo po ledu. Ne veltui daugelis geologų Vilnių vadina ledyno pakraščio sostine.

Prieš maždaug 18 tūkstančių metų ledynas ėmė tirpti. Paskutinio ledyno ledas kaupėsi, šalo apie 100 tūkstančių metų, o ištirpo per keletą tūkstančių metų. Galite įsivaizduoti, kiek vandens pasileido. Tie tekantys srautai suklostė smėlį, kuris arktinėje aplinkoje neapaugo

Prisėdę prie Neries, apsižvalgykite – Vilniaus upės tekėjo kitaip, nei matome dabar. Irmanto Gelūno nuotr.

Vilnius geologiniu požiūriu ilgai beveik nebuvo ištirtas.

jokiais krūmais, medžiais ar žolėmis. Šį smėlį pradėjo pustyti – taip pietryčių-pietų Lietuvoje atsirado didžiulis kopų masyvas. Šios kopos šiek tiek siekia ir Vilniaus regioną. Daugybė įvairaus dydžio vandens srautų tekėjo ne į Baltijos jūrą kaip dabar, o per dabartinės Lenkijos, Vokietijos teritoriją į Atlanto vandenyną. Šie srautai formavo proslėnius. Išsausėjus dauboms, kurias suformavo ledynas, liko pratekančios ežerai, vanduo nuolat judėjo.

Jei pažvelgtume į Vilnių prieš 12 tūkstančių metų, tai jo teritorija buvo suformuota kopų, smėlio, per jį tekėjo didžiuliai vandens srautai. Į šitą ledo tirpsmo srautų sistemą patektų ir visos Vilniaus upės, kurioms turime būti

dėkingi už tokį išraiškingą Vilniaus reljefą. Aš manau, Vilnių turėtume vadinti ne kalvotu, bet duobėtu, nes reljefo nelygumus suformavo ledyno tirpsmo vanduo.

Sakote, vanduo tekėjo kitaip negu šiandien, tai yra pietų-pietvakarių kryptimi?

Vandens tekėjimo kryptis pasikeitė dėl kelių priežasčių – į šiaurę nuo mūsų buvę vietomis daugiau nei kilometro storio ledynai tirpo ir atidengė vandeniui pratekėti tinkamus reljefus.

Tačiau vyko ir kiti ne mažiau įdomūs procesai. Užslinkę ledynai įspaudžia žemės pluta, ledynams nutirpus ji atsistato. Tai vadinama glacioizostazijos procesu. Kad būtų paprasčiau įsivaizduoti šį procesą, reikėtų į dubenį su vandeniu įdėti malką, ją prispausti pirštu, o tada pirštą atitraukti, pamatysite, kaip malka

siūbuoja. Iš pradžių labai stipriai, paskui vis silpniau. Panašiai vyksta su mūsų Žemės pluta.

Upių tekėjimo kryptys pasikeitė ne iš karto. Čia mūsų geologų ateities uždavinys – išsiaiškinti, kaip šis procesas veikė. Tai padaryti labai sudėtinga. Nėra metodo, kaip datuoti upines nuosėdas. Klausiate, kodėl? Dėl to, kad tai organikos neturintis smėlis (tokiuose tyrimuose datuojama būtent organika). Bandoma tirti optinės liuminescencijos metodu, tačiau tiriant šiuo būdu gaunamos labai didelės paklaidos.

Kas yra didelė paklaida geologui?

Žemei yra 4,5 milijardo metų, tai ir paklaidos gali siekti šimtus ar dešimtis milijonų metų, bet kada mes kalbame apie dabartinius laikus, kai

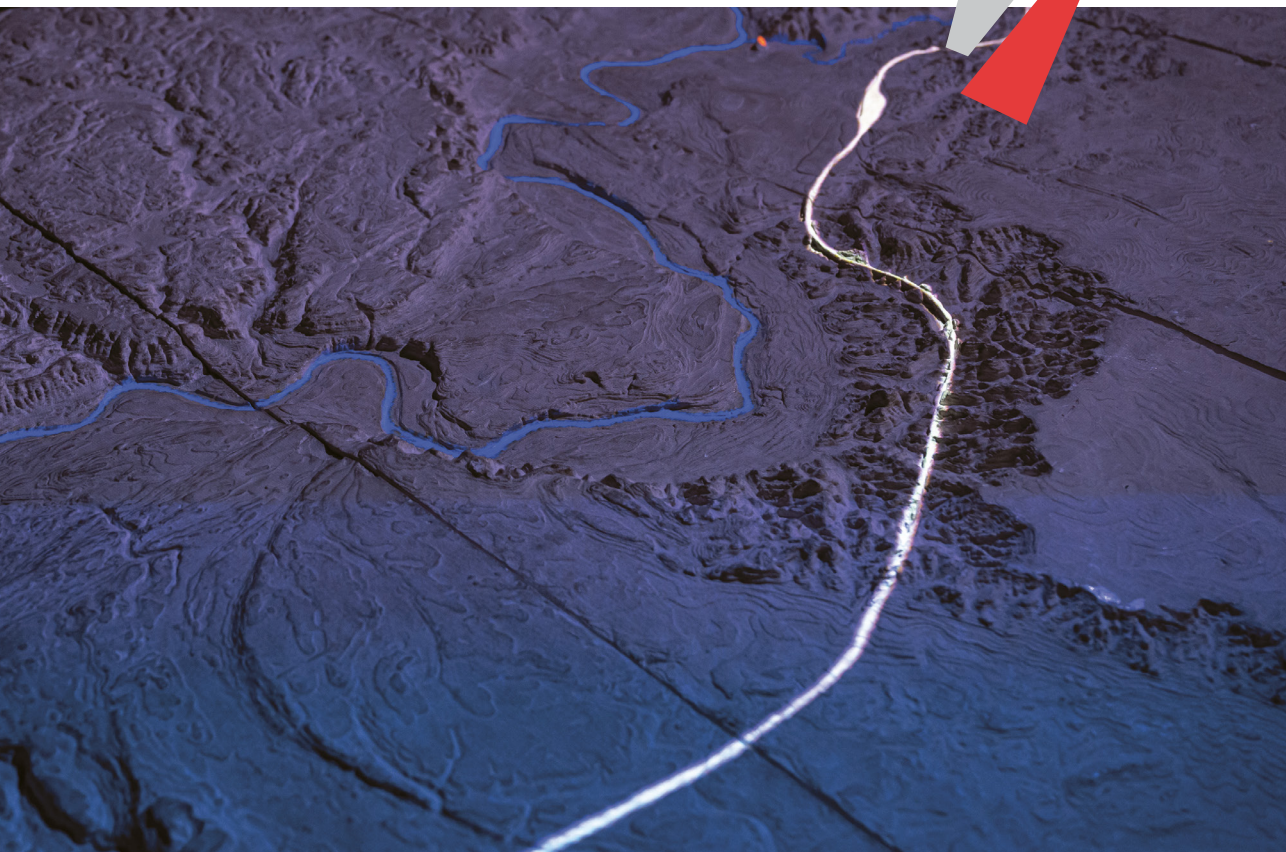
procesai vyko prieš keliolika tūkstančių metų – tos paklaidos gali siekti iki tūkstančio metų.

Ką įdomaus galima aptikti, tyrinėjant Vilniaus upes?

Vanduo yra pats didžiausias tinginys iš visų medžiagų, esančių Žemėje. Jis visada stengiasi kuo greičiau pasiekti savo galutinį tikslą kuo paprasčiau ir lengviau. Tuo jis primena ir mus, žmones, nes mes irgi tinginiai dėl to, kad 70 proc. sudaryti iš vandens.

Vanduo yra priverstas tekėti iš aukštesnio hipsometrinio lygio į žemesnį ir visuomet stengiasi pasiekti tašką, nuo kurio žemyn tekėti nereikėtų, galėtų tyvuliuoti vietoje. Dėl to jis ne tik teka, bet ir graužiasi gilyn, pradeda formuoti slėnius, kurie atsiranda labai

Kopos, smėlis, galingi vandens srautai formavo Vilniaus teritoriją. Gintarės Grigėnaitės nuotr.

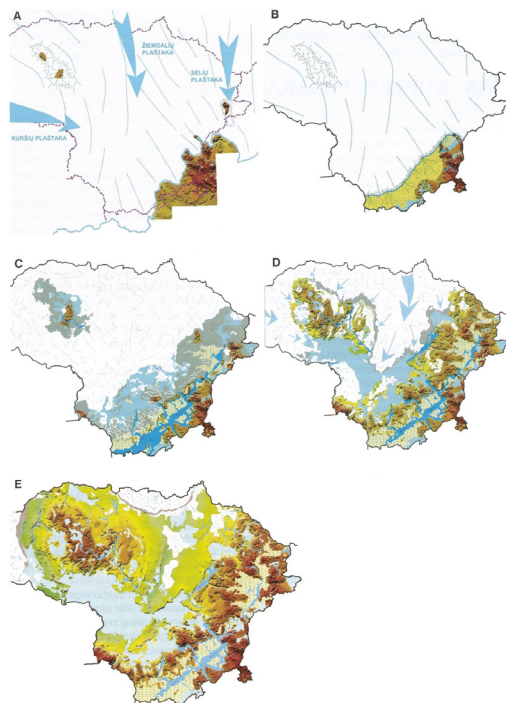
įdomiu būdu. Iš abiejų upės pusių susidaro tokie laiptukai. Šie laiptukai, arba pakopos, yra vadinami viršsalpinėmis terasomis. Jų skaičius priklauso nuo upės vandeningumo, nuo to, koku kampu ji teka, per kokias uolienas, nes vienos uolienos ardamos greičiau, kitos – lėčiau.

Nors pasaulyje upės suformuoja skirtingą skaičių viršsalpinių terasų, bet Lietuvoje jis yra labai dėsningas. Pietų Lietuvoje (pavyzdžiui, Neryje, Vilnioje, Vokėje) tų laiptukų yra daugiausia. Neris turi 11–13 viršsalpinių terasų, Vilnia – 9–12. Lietuvos vidurio upės (Nemunas ties Kaunu, Širvinta, Nevėžis, Dubysa) turi 5–6 viršsalpines terasas. O jeigu atkeliaujame į šiaurės Lietuvą, ten visos upės, iš kurių žinomiausia Venta, turi ne daugiau kaip 3 viršsalpines terasas. Taip yra ir todėl, kad, ledynams tirpstant, jie suklostė žymiai daugiau birios ledyninės medžiagos, per kurią galima lengvai graužtis gilyn.

Įdomu tai, kad Vilnius geologiniu požiūriu ilgai beveik nebuvo ištirtas. Detaliau imta tirti tuomet, kai pradėta braižyti 1:10000 mastelio geologinius žemėlapius, tai yra XXI amžiaus pradžioje. Kai pradėtas detaliau kartografuoti Vilnius, geologė Rimantė Guobytė, svarbiausia iš šiuolaikinių tyrėjų, parašė leidinį apie upių slėnius, atodangas.

Kur rekomenduotumėte pasivaikščioti Vilniaus entuziastui? Kokios vietos gali papasakoti geologinę miesto istoriją?

Galite įlipti į Trijų Kryžių kalną ir pamatysite, kad Vilnius yra duobėje. Tai pajunta ir tie, kas važinėja dviračiu. Kai važiuoja iš miegamųjų rajonų į centrą, rieda nuo kalno, o kai tenka grįžti namo, reikia minti į kalną. Tikrųjų ledyno ženklų galima aptikti Pilaitės teritorijoje,

Ledynų nutirpimo modelis. Lietuvos geologijos tarnybos iliustr.

Zujūnai išsidėstę ant moreninių kalvų, taip pat Santariškės.

Jei norėtume pamatyti kelių ledynmečių įrodymus, reikia keliauti prie atodangų. Vilnia turi aukščiausią Lietuvos atodangą – Pūčkorių. Matuojant skirtingais būdais, jos aukštis siekia 62 ar 64 metrus. Čia atsidendia dviejų ledynmečių Lietuvoje nuogulos – priešpaskutinio, galingiausio iš penkių buvusių, kuris vadinamas Medininkų, ir Nemuno ledynmečio. Vilnia, formuodama vagą, atidengė mums šias nuogulas. Jei ne ji, paskutinių ledynų suneštus sluoksnius galėtume pamatyti tik gręždami gręžinius.

Įdomus ir Gariūnų karjeras – žvyras suklostytas ten tekėjusių preledyninių srovių.

Optimistinė Turniškių elektrinė

Regimantas Dima

Vytautės Ribokaitės nuotrauka

60

Mes linkę kaltinti lenkus, kad Vilnius jų okupacijos metais buvo tapęs banaliu provincijos miestu. Niekio įdomaus nebuvo pastatyta, išskyrus karinius bunkerius, stadionus ir Liucijano Želigovskio vardo mokyklą Antakalnyje. Drįstu nesutikti. Lenkų administracija 1938 metais buvo pradėjusi statyti Turniškėse hidroelektrinę.

Menkos carinės elektrinės prie dabartinio Karaliaus Mindaugo tilto Vilniui nepakako. Turniškėse elektrinės reikalui planuota užtventkti Nerį. Elektrinės statybos administracijos pastatai tokie solidūs, kad juose iki šiol sėkmingai gyvena mūsų buvę ir esantys aukščiausi valstybės pareigūnai.

Lietuviai, atgavę Vilnių, visiškai paklaiko iš entuziazmo ir planavo pastatyti jau dvi hidroelektrines. Lenkų projektu jie, aišku, nepasitiekėjo ir užsakė naują projektą žymioje švedų firmoje SENTAB (ji iki šiol veikia). Tą pačią Turniškėse ir žemiau Vilniaus – kitą hidroelek-

trinę, ties Šilėnais. Švedai patvirtino – galima statyti pagal lenkų projektą. Skaitant archyvo meto dokumentus prieš akis veriasi apraibusių iš džiaugsmo lietuvių planai.

Vilnius mūsų, dvi hidroelektrinės Vilniuje, Birštono hidroelektrinė, tada visos Lietuvos elektrifikacija, du cemento fabrikai Skirsnemuneje ir Valkininkuose, susisiektis garlaiviais nuo Vilniaus iki Kauno ir toliau, poilsio zonos prie Turniškių, kur užtventtas didžiulis vandens plotas, pliažai, jachtos ir merginos. Na, jachtų ir merginų planuose neaprašė, bet aš jaučiau iš optimistinio projekto teksto – būtų norėję prirašyti... Kai pavarčiau archyvinius Lietuvos ateities planus, supratau: būtume tikrai pavarę kaip suomiai ir švedai, nesiskirtume savo turtingumu nuo skandinavų.

Deja. Vilnius mūsų, o mes rusų. Rusų okupacijos laikotarpio dokumentai apie elektrinės reikalus – jau liūdnesni. Riboto entuziazmo dar yra, bet prašoma inžinierių komisija iš Leningrado vis niekaip neatvyksta. Be rusiškos komisijos juk negalima pasitikėti lenkų ar švedų projektais. Tokius neatsargius staty-

tojus gali ir sušaudyti. Elektrinė privalo būti visiškai sovietinė. Ir elektra švari, be buržuazinių intarpų.

Tačiau sovietų okupacijos laikotarpiu iki karo spėta pastatyti vienaaukštę darbininkų koloniją Antakalnyje. Elektrinės statytojams. Tos kolonijos likučiai matomi paėjus Švyturio gatve, tokie lyg vienaaukščiai barakai. Prilipdyta šiais laikais ten visko, tačiau atkreipkite dėmesį į vieną detalę – apvalius langelius. Jei juos matote, jūs – buvusioje elektrinės darbininkų kolonijoje.

Didžioji kolonijos dalis jau išnyko, vietoj jos pastatyti daugiaaukščiai ir Antakalnio poliklinika. Bet net tie vargani nameliai buvo naujojo optimizmo dalis. Vilniaus vyr. architektas Gabrielius Žemkalnis-Landsbergis planavo

modernistinę Vilnių su kolonijomis darbininkams aplink pramonės rajonus. Tas tiko ir sovietams. Vilniaus elektrifikavimas, naujų fabričių darbas ir šviesus rytojus. Šviesus rytojus, kaip žinia, neišaušo.

Valdžios Vilniuje keitėsi kaip kojinės. Turniškių hidroelektrinės projektas, nors jau buvo investuoti du milijonai litų, nutiestas geležinkelis iki hidroelektrinės, pastatytas laikinas tiltas, taip ir nepajudėjo į priekį. Viskas pranyko lyg rūkas virš upės. Sovietiniais laikais Kaunas vietoj Vilniaus gavo hidroelektrinę, Kauno marios ir jachtas.

Jei nesustabdys apsauga, apžiūrėkite premjero Gintauto Palucko ir jo ekscelencijos Valdo Adamkaus namus Turniškių gatvėje – tai geriausiai išlikę šio optimistinio projekto paminklai.

Švyturio gatvėje Antakalnyje ieškokite namų apvaliais langeliais.

FESTIVALIAI

Birželio 13 d.

„Kultūros naktis“

Vilniaus senamiestis

Vienai vasaros nakčiai Vilnius tampa meno scena: nemokami koncertai, šviesų instaliacijos, performansai, kinas ir kitoks kultūrinis kvėpavimas! Vyks „Kultūrpėstis“, pėstute pažinsite įdomius pastatus.

www.kulturosnaaktis.lt

„Vilniaus sapnai“. Jurgos Staučienės nuotr.

Birželio 12–20 d.

Audiofestivalis „Banguoja“

Radvilų rūmų kiemas, Vilniaus g. 24

Jau ketvirtus metus banguojantis festivalis pasakoja apie tarptautinę radijo dokumentiką, tinklalaidės, išskirtinę garso dizaino raišką – bus perklausų, susitikimų ir mokymų.

www.banguoja.lt

Liepos 1–rugsėjo 9 d.

Kristupo vasaros festivalis

Įvairios miesto erdvės

Šių metų festivalis, kurio tema „Dialogai“, kviečia publiką į jautrius pokalbius su muzikantais. Nepraleiskite ir „Kristupo piknikų“ Bernardinų sode liepą!

www.kristupofestivalis.lt

Liepos 1–13 d.

Gatvės menų festivalis „SPOT“

Įvairios Vilniaus erdvės

Ar esate matę ančių performansą tvenkinyje? Jį vilniečiai stebėjo pernai, o šiemet „Menų spaus-tuvės“ organizuojamas gatvės menų festivalis vėl stebins!

www.menuspaustuve.lt

Liepos 14–25 d.

„Midsummer Vilnius“

Valdovų rūmų kiemas, Katedros a. 4

Kai vasarą žmonių srovė plaukia iš miesto, mes liekame mieste! „Midsummer Vilnius“ švenčia 10-metį ir atrenka tai, kas tinka geram vakarui: nuo Benjaminio Clementine'o iki „Ope-ros po žvaigždėmis“.

www.midsummervilnius.com

„SPOT” performansas Vilnelėje. Dainiaus Putino nuotr.

Liepos 25 d.

„Jaunas kaip Vilnius“

Vingio parkas, M. K. Čiurlionio g. 100

Vilniaus globėjo šv. Kristoforo dieną tradiciškai daugiau nei 700 metų sulaukęs Vilnius šoka į šortus ir skuba į Vingio parką. Iki ryto įvairiausių žanrų muzika gros nemokamame koncerte!

www.vilnius-events.lt

Rugpjūčio 29–30 d.

Diskusijų festivalis

„Būtent!“

Bernardinų sodas, Barboros Radvilaitės g. 8A

Intelektualios diskusijos po atviru dangumi – kalbėsime apie viską nuo dirbtinio intelekto iki miesto reikalų.

www.diskusijufestivalis.lt

GREITAI PASIBAIGS

Fotografijų paroda „Sidabro merginos“ Nacionalinėje dailės galerijoje; interaktyvi paroda „Ka(l)bantys sodai“ Valstybės pažinimo centre; patirtinė paroda „Iš vidaus“ MO muziejuje.

LAUKE

Birželio 8 d.

„Bėgimas su augintiniu“

Vingio parkas, M. K. Čiurlionio g. 100

„Vilnius LITUA Interact“ jaunuolių savanorių klubas kviečia bėgti su savo keturkojais ir surinkti lėšų „Lesės“ gyvūnų prieglaudos paramai.

www.vilniuslitua.lt

Birželio 15 d.

Žolynų turgus

Bernardinų sodas, Barboros Radvilaitės g. 8

Ką veikti per Rasas miestą? Keliauti į tradicinį, kvepiantį gėlėmis, vaistažolėmis ir medumi Žolynų turgų!

www.etno.lt

Rugpjūčio 10 d.

„Vilnius burger fest“

Tymo turgus, Aukštaičių g. / Maironio g.

Kasmet prie Kūdrų parko stebina beveik šimtas burgerių rūšių ir susirenka daugybė ragautojų!

www.vilnius-events.lt

Rugpjūčio 8–10 d.

Šiaudinių sodų rišimo stovykla

VU Botanikos sodas, Kairėnų g. 43

Norite išmokti rišti sodus? Keliaukite į stovyklą-dirbtuves „Sodo rėda“ ir kurkite savo kūrybišką pasakojimą.

www.botanikos-sodas.vu.lt

SU VAIKAIS

Birželio 19 d.

„Dviratynės“

Lukiškių aikštė

Pučiam dulkes nuo dviračio rėmo ir lekiam į nuotaikingą šeimos dviračių šventę! Bus mynimo pamokėlių ir įspūdingų triukų.

www.vilnius-events.lt

Liepkalnio vandens saugykla. Sauliaus Žiūros nuotr.

Birželio 29 d. ir liepos 27 d.

Ekskursija Liepkalnio vandens saugykloje

Liepkalnio vandens saugykla, Liepkalnio g. 20

Liepkalnio vandenvietė – viena įdomiausių požeminiame Vilniuje. Kartu su Energetikos ir technikos muziejaus gidais leiskitės į 5 metrų gylį!

www.etm.lt

PAPLŪDIMYJE

Liepos 5 d.

„Gravity Beach Festival“

Valakampių 2 paplūdimys, Vaidilutės g. 79

Didžiausias paplūdimio festivalis Vilniaus mieste kviečia šokti su elektroninės muzikos žvaigžde iš Ukrainos – Korolova.

www.gravityvln.lt

NAUJOS PARODOS

Birželio 4–rugpjūčio 1 d.

„Observatorijų ir mokslininkų istorijos“

Vilniaus universiteto Idėjų observatorija,
M. K. Čiurlionio g. 29

Apie observatorijos kompleksą pasakoja ekspozicija, o kūniškas ir kosminės struktūros parodoje kuria menininkė Justina Moncevičiūtė.

www.muziejus.vu.lt

Nuo birželio 4 d.

„Karalienė, karalystė ir jausmai“

Istorijų namai, T. Kosciuškos g. 3, Vilnius

Dvi moterys prieš beveik 500 metų išvyko iš Vilniaus, kad taptų karalienėmis. Paroda pasakoja apie Barboros Radvilaitės ir Kotrynos Jogailaitės gyvenimus.

www.lnm.lt

Nuo birželio 13 d.

Edith Karlson „Marš!“

L. Sapiegos g. 13

Hibridinių būtybių kariauna žygiuoja per barokines Sapiegų rūmų erdves. Tai menininkės E. Karlson žvilgsnis į pasaulį ir mūsų prisitaikymą prie jo.

www.sapiegurumai.lt

Gegužės 7–liepos 7 d.

„Lietuvos partizanų batuose...“

Lukiškių kalėjimas, Lukiškių skg. 6

Jutiminėje Rūtos Rimšalienės parodoje atgyja Lietuvos partizanų istorija. O parodos ašis – jų batai, kuriuose būta net slėptuvių.

www.lukiskiukalejimas.lt

Gegužės 15–liepos 31 d.

ANBO-I lėktuvo replika

Energetikos ir technikos muziejus, Rinktinės g. 2

Liepą minime Antano Gustaičio sukonstruoto pirmojo vienviečio sportinio lėktuvo ANBO-I šimtmetį ir „kylame“ pagal originalius brėžinius sukurtu simulatoriumi!

www.etm.lt

Visą vasarą

„Atviros marios“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus,
A. Goštauto g. 1

Pamatysite apie 100 lietuvių išeivijos meno kūrinių, surinktų pranciškonų kunigo ir kultūros puoselėtojo Leonardo Kazimiero Andriekaus.

www.lndm.lt

Kino vakaras. „Kinas po žvaigždėmis“ nuotr.

KINAS

Liepos 29–rugpjūčio 7 d.

„Kinas po žvaigždėmis“

Valdovų rūmų kiemas, Katedros a. 4

Rugpjūtį miestas eina stebėti žvaigždžių, o po žvaigždėmis – jaukūs kino vakarai. Ar būsi ir tu?

www.kinaspozvaigzdemis.lt

Daugiau

www.vilnius-events.lt

Atraskite patys

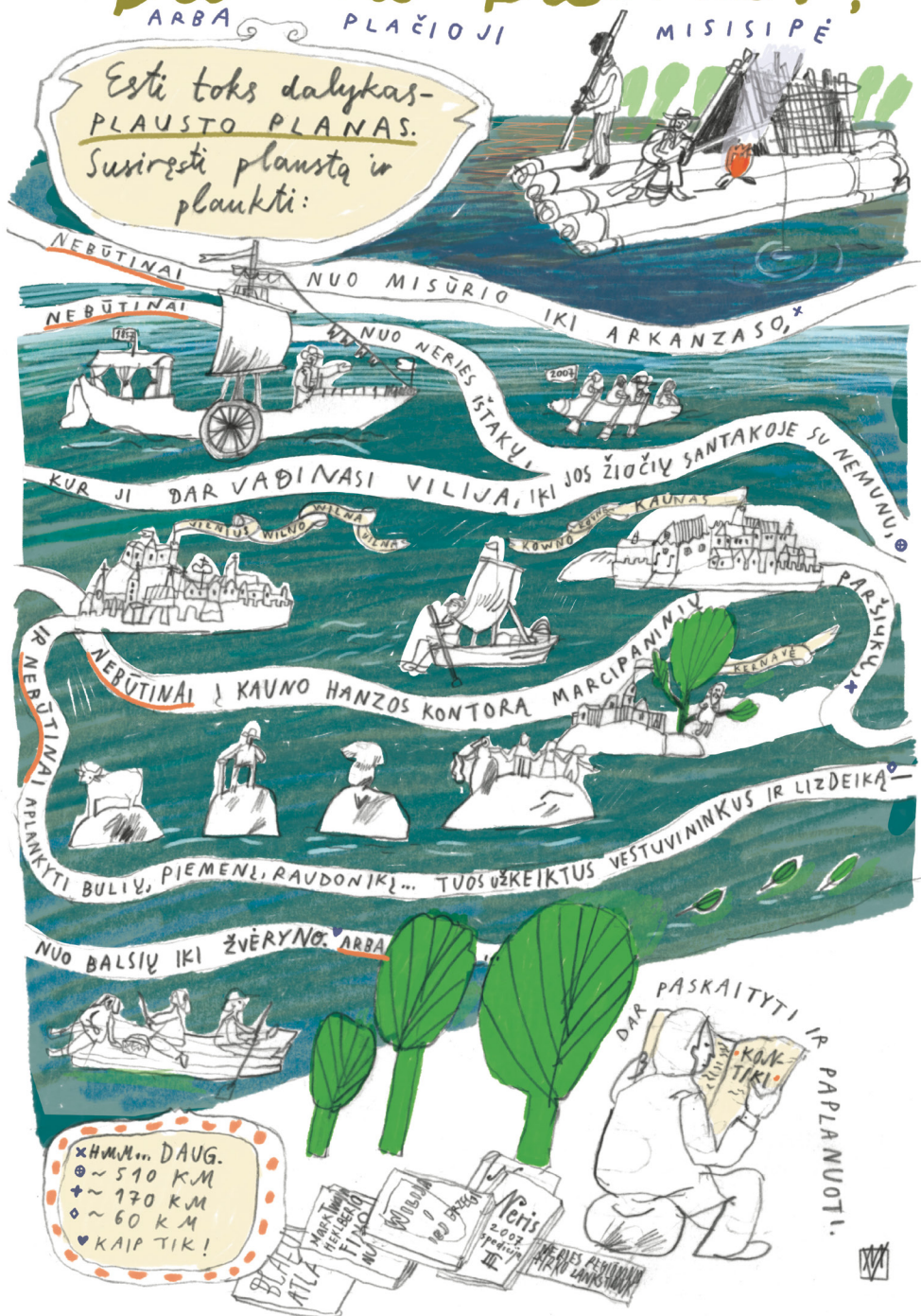
Atsisveikinti su vasara – didžiausias Vilniaus miesto festivalis „Sostinės dienos“ rugsėjo 5–7 d. Per visą Gedimino prospektą išsidėstys menų ir muzikos salės, skaitytojus ir rašytojus kvies „Knygų aikštė“ prie Katedros varpinės. Susitikime prie bokšto?

Plausto * Planas.

ARBA PLAČIOJI

MISISIPĖ

Esti toks dalykas-
PLAUSTO PLANAS.
Susiręsti planstą ir
plaukti:

• **Sapiegų vandentiekio bokštas**
(p. 41)

• **Kavinė „Kitas krantas“**
(p. 44)

• **„Bruknė“ prie Linkmenų tvenkinėlių**
(p. 47)

• **Skulptūra „Vandens nešėjas“**
(p. 50)

• **Šlapieji vartai**
(p. 53)

• **Vilnia ir Neris – eksponatai**
(p. 56)

• **Gariūnų karjeras**
(p. 59)

• **Turniškių hidroelektrinės pėdsakai**
(p. 60)

• **Audiofestivalis „Banguoja“**
(p. 62)

• **Valakampių paplūdimys**
(p. 64)

• **Plaustas per Nerį**
(p. 66)

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

neakivaizdinisvilnius.lt

Neakivaizdinisvilnius

neakivaizdinis_vilnius

Mobiliąją programėlę
„Neakivaizdinis Vilnius“
galima atsisiųsti

Leidinyas apie mažiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAS Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Arnas Šarkūnas, Rasa Pangonytė-Račiukaitė, Rimvydas Sinius,
Rugilė Audenienė, Gintarė Židonė, Aldona Juozaitytė, Gina Viliūnė, Gabrielė Klusienė,
Gabija Stašinskaite, Andrius Pavelko, Agnė Šimkūnaitė, Regimantas Dima

VIRŠELIS: Vidos Jonušytės nuotr.

TURINYS: AUKSO ŽUVYS

TURINIO REDAKTORĖ Rugilė Audenienė

DIZAINAS: RŪT

MAKETAS: Vilma Černiauskaitė

KALBOS REDAKTORĖ *Ne atbula ranka*

TIRAŽAS 8 000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X

Žurnalas
atspausdintas ant
FSC sertifikuoto
popieriaus.

